

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2024/25:AU6

Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Yrkandena gäller bl.a. Arbetsförmedlingen, det arbetsmarknadspolitiska insatsutbudet, Samhall samt arbetslöshetsförsäkringen.

I betänkandet finns 21 reservationer (S, SD, V, C, MP) och fyra särskilda yttranden (SD, V, MP).

Behandlade förslag

Cirka 80 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet6

Utskottets överväganden.....7

 Fler vägar till jobb7

 Måttet för självförsörjning.....12

 Kompetensförsörjning och kompetensutveckling.....14

 Arbetsförmedlingen.....22

 Arbetsmarknadspolitiska program och insatser27

 Insatser för unga37

 Insatser för äldre.....39

 Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt
 arbetsförmåga42

 Samhall.....47

 Arbetsintegrerande sociala företag51

 Arbetslöshetsförsäkringen52

Reservationer57

 1. Fler vägar till jobb, punkt 1 (SD).....57

 2. Fler vägar till jobb, punkt 1 (C).....58

 3. Fler vägar till jobb, punkt 1 (MP).....58

 4. Måttet för självförsörjning, punkt 2 (SD)59

 5. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling, punkt 3 (S).....60

 6. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling, punkt 3 (C)61

 7. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling, punkt 3 (MP)62

 8. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (S, MP)63

 9. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (C).....64

 10. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (S)65

 11. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (V).....67

 12. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (C).....68

 13. Insatser för unga, punkt 6 (S)69

 14. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt
 arbetsförmåga, punkt 8 (S)70

 15. Samhall, punkt 9 (S).....70

 16. Samhall, punkt 9 (SD)71

 17. Samhall, punkt 9 (C).....72

 18. Arbetsintegrerande sociala företag, punkt 10 (S)73

 19. Arbetslöshetsförsäkringen, punkt 11 (S)74

 20. Arbetslöshetsförsäkringen, punkt 11 (V).....75

 21. Arbetslöshetsförsäkringen, punkt 11 (C)76

Särskilda yttranden78

 1. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (V)78

 2. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (SD)78

 3. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (MP).....78

 4. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför
 nedsatt arbetsförmåga, punkt 8 (SD)79

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag80

 Motioner från allmänna motionstiden 2024/2580

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Fler vägar till jobb

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2088 av Lars Beckman (M),

2024/25:2210 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 2,

2024/25:2619 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 1,

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 4, 7 och 9 samt

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 16.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

2. Måttet för självförsörjning

Riksdagen avslår motion

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 4 (SD)

3. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2055 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1–3,

2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 10,

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 13,

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 20,

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 12 och 22 samt

2024/25:3136 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 9.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (MP)

4. Arbetsförmedlingen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:364 av Martin Westmont (SD),

2024/25:758 av Heléne Björklund (S),

2024/25:2046 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Ludvig Ceimertz (båda M),

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 5 och 7–9.

Reservation 8 (S, MP)

Reservation 9 (C)

5. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:353 av Johan Andersson (S) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1906 av Isabell Mixter m.fl. (V) yrkande 14,

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 4 och 6,

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 4 och 5 samt

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 2, 3, 10, 11 och 66–68.

Reservation 10 (S)

Reservation 11 (V)

Reservation 12 (C)

6. Insatser för unga

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2297 av Aida Birinxhiku m.fl. (S),

2024/25:2768 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 19 och 20.

Reservation 13 (S)

7. Insatser för äldre

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1953 av Margareta Cederfelt (M),

2024/25:2570 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2024/25:2825 av Sten Bergheden (M).

8. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:273 av Camilla Rinaldo Miller och Dan Hovskär (båda KD),

2024/25:706 av Daniel Persson (SD),

2024/25:1688 av Hans Ekström (S),

2024/25:2120 av Lars Beckman (M),

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 7, 10 och 14 samt

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 14.

Reservation 14 (S)

9. Samhall

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:770 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S),

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 11 och 12,

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 3 och

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 15–18.

Reservation 15 (S)

Reservation 16 (SD)

*Reservation 17 (C)***10. Arbetsintegrerande sociala företag**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:921 av Monica Haider och Tomas Eneroth (båda S) och

2024/25:1760 av Hanna Westerén (S).

*Reservation 18 (S)***11. Arbetslöshetsförsäkringen**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:347 av Markus Kallifatides (S) yrkande 1,

2024/25:494 av Mikael Larsson (C),

2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 1 och 8,

2024/25:849 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 3,

2024/25:859 av Jamal El-Haj (-),

2024/25:1200 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 7,

2024/25:1711 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1 och 2,

2024/25:2540 av Boriana Åberg (M),

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 19 och

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 23.

*Reservation 19 (S)**Reservation 20 (V)**Reservation 21 (C)*

Stockholm den 27 februari 2025

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Magnus Persson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Magnus Persson (SD), Ardalan Shekarabi (S), Saila Quicklund (M), Patrik Lundqvist (S), Arin Karapet (M), Ann-Christine Frohm (SD), Sofia Amløh (S), Oliver Rosengren (M), Ciczie Weidby (V), Camilla Rinaldo Miller (KD), Sara Gille (SD), Camilla Mårtensen (L), Ulf Lindholm (SD), Adrian Magnusson (S), Jonathan Svensson (S), Helena Vilhelmsson (C) och Camilla Hansén (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 80 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25 inom områdena arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen. Motionsyrkandena finns i bilagan.

I samband med utskottets beredning av budgetpropositionen för 2025 lämnade regeringen information om utgiftsområdena 13 och 14 genom arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson och jämställdhets- och arbetslivsminister Paulina Brandberg. Under hösten 2024 fick utskottet vidare information av företrädare för Arbetsförmedlingen, Konjunkturinstitutet och Statistiska centralbyrån.

Utskottet höll den 28 januari 2025 ett offentligt sammanträde om läget på arbetsmarknaden och arbetslösheten. Vid sammanträdet deltog bl.a. företrädare för Konjunkturinstitutet, Statistiska centralbyrån, Arbetsförmedlingen, Svenskt Näringsliv och Landsorganisationen i Sverige.

Utskottets överväganden

Fler vägar till jobb

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. lärlingsanställningar och incitament för arbetskraftens rörlighet.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (C) och 3 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) anser motionärerna att möjligheten att införa ett nytt system med lärlingsanställningar bör utredas (yrkande 2). Enligt motionärerna bör det skapas förutsättningar för parterna att bygga ett svenskt lärlingssystem där anställningarna inte är begränsade till någon specifik kategori av arbetssökande utan ska styras av behov och den sökandes möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen.

I kommittémotion 2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) anser motionärerna att det behövs åtgärder för att göra det lättare att skapa gig-jobb (yrkande 16). Motionärerna framhåller gig-jobben som en möjlighet och ett viktigt steg in på arbetsmarknaden.

I kommittémotion 2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) har motionärerna förslag om att det bör införas ett flyttbidrag (yrkande 4). Motionärerna ser det som en viktig åtgärd för att fylla lediga positioner i regioner där det råder brist på arbetskraft. Även i motion 2024/25:2619 av Elin Söderberg m.fl. (MP) anser motionärerna att det bör införas ett flyttbidrag (yrkande 1). Vidare anser motionärerna i kommittémotion 2024/25:2628 att det bör skapas incitament för arbetskraftens rörlighet från södra till norra Sverige. Det kan handla om att erbjuda ekonomiska stödåtgärder, bostadsbidrag och hjälp med flyttkostnader (yrkande 7). Motionärerna lyfter i motionen även fram samarbete mellan kommuner i södra och norra Sverige som en strategi för att skapa effektivare och mer riktade insatser för att möta arbetsmarknadens behov (yrkande 9).

I motion 2024/25:2210 av Ida Karkiainen m.fl. (S) anser motionärerna att det bör vidtas åtgärder för att underlätta arbetskraftens rörlighet mellan regioner (yrkande 1). Enligt motionärerna behövs aktiva arbetsmarknadsåtgärder för att stödja den nödvändiga flyttvägen från söder till norr. En sådan åtgärd vore att återinföra flyttningsbidraget. Motionärerna anser vidare att regeringen bör överväga att förstärka det befintliga resebidraget (yrkande 2).

I motion 2024/25:2088 av Lars Beckman (M) föreslår motionären att det genomförs en försöksverksamhet i Gävleborgs län för en ny arbetsmarknadsreform med s.k. minijobb på svensk arbetsmarknad.

Bakgrund

Lärningsutbildning i gymnasieskolan och gymnasial lärlingsanställning

Enligt skollagen (2010:800) får det inom yrkesprogrammen finnas en gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första, andra eller tredje läsåret. Den gymnasiala lärlingsutbildningen ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser (16 kap. 11 § skollagen).

Gymnasial lärlingsanställning är en egen anställningsform som regleras i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning. En elev som går en lärlingsutbildning inom gymnasieskolans yrkesprogram kan få en gymnasial lärlingsanställning för hela eller en del av den tid som eleven genomför arbetsplatsförlagt lärande. Om det upprättas ett avtal om gymnasial lärlingsanställning för en elev i gymnasieskolan anses eleven vara arbetstagare. Den gymnasiala lärlingsanställningen upphör när det arbetsplatsförlagda lärandet enligt utbildningskontraktet avslutas. Elever som har en gymnasial lärlingsanställning har rätt till lön.

Utredningsförslag om lärlingsanställning inom komvux

Yrkesvuxutredningen (U 2022:05) redovisade sitt uppdrag i februari 2024 i betänkandet Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16). Ett av utredningens förslag rör lärlingsutbildning inom komvux, bl.a. att möjligheten till lärlingsanställningar införs för skolformen. Utredningen föreslår också åtgärder för att arbetsgivare ska ges ökat inflytande och ansvar för lärlingsutbildningen. Dessutom föreslås att lärlingsutbildning inom komvux ska regleras i lag. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Utredning om genomförandet av plattformsdirektivet

I syfte att förbättra arbetsvillkoren för plattformsarbetstagare och förbättra skyddet av personuppgifter för personer som utför plattformsarbete har Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2831 av den 23 oktober 2024 om förbättrade arbetsvillkor för plattformsarbete, i fortsättningen plattformsdirektivet, antagits. Direktivet ska vara genomfört senast den 2 december 2026.

Regeringen gav i november 2024 en särskild utredare i uppdrag att analysera hur plattformsdirektivet ska genomföras i svensk rätt (dir. 2024:116). Utredaren ska bl.a. analysera hur svensk rätt förhåller sig till plattformsdirektivet, och lämna nödvändiga författningsförslag och vid behov föreslå andra åtgärder som är nödvändiga för att genomföra direktivet. Utredaren ska i sina förslag värna det svenska arbetstagarbegreppet samt ha den svenska arbetsmarknadsmodellen och arbetsmarknadens parter autonomi och rätt att förhandla om och ingå kollektivavtal som utgångspunkt. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2025.

Digitala daglönare i gig-ekonomin (IFAU Rapport 2025:1)

I en rapport från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) presenteras en analys av plattformsarbeters rättsliga status i Sverige. Rapportförfattaren konstaterar att arbetstagarbegreppet tillämpas olika inom olika rättsområden och framhåller behovet av en översyn av lagstiftningen för att bättra anpassa den till moderna arbetsformer.

Ersättning för resor m.m. inom arbetsmarknadspolitiken

Intervjuresor

För den som söker anställning på annan ort kan Arbetsförmedlingen under vissa villkor besluta om resebidrag. Resebidrag får beviljas för en arbetssökandes besök på en annan ort, om besöket bedöms nödvändigt för att den arbetssökande ska få en anställning. Villkoren för bidraget finns i förordningen (2015:500) om resebidrag.

Program- och utredningsresor

Ersättning för program- och utredningsresor betalas ut för att arbetssökande ska kunna delta i program eller utredningar på annan ort. Stöd kan lämnas för resor, logi och merkostnader för dubbelt boende. Beroende på avståndet kan ersättning betalas ut för dagliga eller månatliga resor. Om den arbetssökande inte kan resa dagligen och behöver boende på den ort där han eller hon genomför programmet kan ersättning också betalas ut för boendekostnader. Villkoren för ersättningen finns i 3 kap. förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Flyttningsbidrag

Inom arbetsmarknadspolitiken har det genom åren tillämpats olika former av flyttstöd. Det senaste benämndes flyttningsbidrag och reglerades i förordningen (1999:594) om flyttningsbidrag. Bidrag kunde lämnas i form av ersättning för resa och logi, ersättning för bohagstransport och pendlingsstöd. Flyttningsbidrag kunde bara lämnas till den som var arbetslös eller riskerade att bli det, samt inte bedömdes kunna få arbete på hemorten. Det var Arbetsförmedlingen som prövade frågor om flyttningsbidrag. Förordningen upphävdes i september 2015.

Uppdrag att öka den yrkesmässiga och geografiska rörligheten

Enligt sitt regleringsbrev för budgetåret 2025 har Arbetsförmedlingen i uppdrag att fortsätta arbetet med att öka den yrkesmässiga och geografiska rörligheten bland arbetssökande, bl.a. för att möta arbetskraftsbehov som uppstår vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner.

För att öka den geografiska och yrkesmässiga rörligheten på arbetsmarknaden beslutade regeringen i november 2024 att höja ersättningsnivåerna för intervjuresor samt program- och utbildningsresor inom arbetsmarknadspolitiken (A2025/01312). Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2025 ska

Arbetsförmedlingen följa upp resultatet av de höjda ersättningsnivåerna, bl.a. utifrån hur många och vilka som får del av stöden samt deras arbetsmarknadssituation efter att stöden har lämnats. Arbetsförmedlingen ska också analysera stödets betydelse i myndighetens arbete för att främja och skapa incitament för geografisk och yrkesmässig rörlighet på arbetsmarknaden. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2025.

Utredningsförslag om moderniserade skatteregler för ett modernare arbetsliv

Regeringen tillsatte i juni 2023 en särskild utredare med uppdrag att bl.a. granska reglerna om avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa, tillfälligt arbete på annan ort och dubbel bosättning (dir. 2023:75). En utgångspunkt för utredningen har varit att de författningsförslag som lämnas ska bidra till att stärka kompetensförsörjningen, förbättra matchningen och öka rörligheten på arbetsmarknaden.

Utredningen överlämnade i januari 2025 betänkandet Moderna och enklare skatteregler för arbetslivet (SOU 2025:4). I betänkandet föreslås bl.a. förändringar när det gäller reglerna för avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa respektive vid tillfälligt arbete på annan ort och dubbel bosättning.

Betänkandet har remitterats med svarstid senast den 2 maj 2025.

Minijobb

De s.k. minijobben anses vara en av flera centrala delar av de s.k. Hartz-reformerna som genomförts i Tyskland. Minijobb i sin nuvarande form infördes 2003 och är en anställningsform om deltidarbete som när reformen infördes innebar att en anställd kunde arbeta upp till 15 timmar per vecka och erhålla 400 euro per månad skattefritt. Inkomsttaket och det tillåtna antalet arbetade timmar har justerats ett par gånger sedan dess. En person kan ha flera minijobb samtidigt. Arbetsgivaren betalar ca 30 procent i arbetsgivaravgift, i stället för 20 procent som är fallet för tillsvidareanställningar.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om fler vägar till jobb behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 7 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2023/24:52).

Utskottets ställningstagande

Att Sverige har en hög andel individer som arbetar och är självförsörjande är en förutsättning för en gemensamt finansierad välfärd samtidigt som en egen försörjning ökar människors frihet och möjlighet att forma sina egna liv.

Motionsförslagen i detta avsnitt är inriktade på att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden och incitament för ökad rörlighet hos arbetskraften. Utskottet delar motionärernas perspektiv i fråga om vikten av att på olika sätt underlätta för fler att etablera sig på arbetsmarknaden. För att bygga ett Sverige som håller ihop måste fler människor få ett arbete och försörja sig själva. Alla som kan arbeta ska göra det. När det gäller de konkreta förslag som förs fram av motionärerna är det dock inte sagt att utskottet håller med om att just de förslagen är de rätta att gå vidare med.

I kommittémotion 2024/25:2386 (SD) yrkande 2 har motionärerna förslag om att införa en ny form av lärlingsanställningar. Utskottet noterar att det sedan ett antal år finns möjlighet till en gymnasial lärlingsanställning, och att det i en nyligen presenterad utredning finns förslag om att lärlingsanställning även ska införas inom ramen för komvux. Utskottet anser att det i detta läge inte är aktuellt att ta initiativ till att överväga införandet av ytterligare en form av lärlingsanställning. Enligt utskottet bör det vidare påpekas att det är av största vikt att reformer på det arbetsrättsliga området är väl förankrade med arbetsmarknadens parter, inte minst när det gäller nya anställningsformer. Såvitt utskottet känner till förs det ingen diskussion mellan parterna om en ny form av lärlingsanställning enligt den modell som motionärerna förespråkar. Det aktuella yrkandet bör därmed avslås.

En annan väg in på arbetsmarknaden kan vara s.k. gig-jobb som det finns förslag om i kommittémotion 2024/25:2948 (C) yrkande 16. Utskottet kan konstatera att den tekniska utvecklingen har förändrat arbetslivet och skapat tillväxt och möjligheter till nya tjänster och arbeten genom digitala arbetsplattformar. Framväxten av s.k. gig-jobb kan dock leda till nya affärsmodeller och anlitandeformer som riskerar att skapa en osäkerhet om vem som är arbetstagare. Vidare är det angeläget att personer som är anställda inom plattformsekonomin har förutsägbara och trygga arbetsförhållanden i likhet med personer som utför arbete inom andra delar av arbetsmarknaden. Utskottet noterar i sammanhanget den pågående utredningen med uppdrag att analysera hur EU:s plattformsdirektiv ska genomföras i svensk rätt. Utskottet noterar vidare att IFAU i en färsk rapport belyser vissa problem som uppstått med de nya arbetsformerna inom gig-ekonomin, t.ex. frågan om vem som är arbetstagare och vem som är egenföretagare. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen när det gäller den s.k. gig-ekonomin och hur denna påverkar arbetsmarknaden och sätter sin tilltro till att regeringen vid behov vidtar nödvändiga och relevanta åtgärder, både för att främja tillväxten av nya plattformsjobb och för att värna gig-jobbarnas arbetsvillkor. Med det anförda ser utskottet inte skäl för något initiativ med anledning av det aktuella yrkandet, som därför bör avslås.

Incitament till geografisk rörlighet på arbetsmarknaden är ett ämne som tas upp i flera av de motioner som behandlas i detta avsnitt. I likhet med motionärerna anser utskottet att det är angeläget att stimulera till geografisk och yrkesmässig rörlighet bland arbetssökande i Sverige. Den som är arbetslös måste vara beredd att flytta eller byta yrke för att få jobb, och det behöver bli

lättare att flytta dit jobben finns. Utskottet noterar att Arbetsförmedlingen har ett antal verktyg för att stimulera arbetskraftens rörlighet, bl.a. resebidrag för en arbetssökandes besök på en annan ort. Utskottet uppmärksammar vidare det uppdrag som regeringen gett Arbetsförmedlingen som handlar om att myndigheten ska öka den geografiska och yrkesmässiga rörligheten på arbetsmarknaden.

I sammanhanget noterar utskottet också regeringens beslut om att höja ersättningen som arbetssökande kan få av Arbetsförmedlingen för resa och boende i samband med anställningsintervjuer och deltagande i programinsatser som arbetsmarknadsutbildningar. Denna höjning får anses ligga i linje med det som specifikt efterfrågas i motion 2024/25:2210 (S) yrkande 2. Utskottet uppmärksammar även det utredningsförslag om moderniserade skatteregler som nyligen presenterats för regeringen där utgångspunkten för utredningen bl.a. varit att öka rörligheten på arbetsmarknaden.

Med hänvisning till det arbete som pågår inom området ser utskottet inte skäl för något tillkännagivande i enlighet med vad som föreslås i kommittémotion 2024/25:2628 (MP) yrkandena 4, 7 och 9 eller motionerna 2024/25:2210 (S) yrkandena 1 och 2 och 2024/25:2619 (MP) yrkande 1 om olika incitament för att främja arbetskraftens rörlighet. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

När det slutligen gäller förslaget i motion 2024/25:2088 (M) om att genomföra en försöksverksamhet med s.k. minijobb anser utskottet att det är viktigt att det inom arbetsmarknadspolitiken finns en palett av olika åtgärder att använda sig av för att få fler i arbete. Insatser måste finnas för att möta de utmaningar som finns både på ett övergripande plan och inom vissa regioner eller branscher. Att införa s.k. minijobb på svensk arbetsmarknad är dock inget som utskottet är berett att ta initiativ till. Det aktuella yrkandet bör därmed avslås.

Måttet för självförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att revidera definitionen av begreppet självförsörjande.

Jämför reservation 4 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) menar motionärerna att definitionen av begreppet självförsörjning bör revideras (yrkande 1). Definitionen av självförsörjande bör enligt motionärerna ändras med syftet att mäta faktisk självförsörjning. Till gruppen självförsörjande bör därmed enligt motionärerna inte räknas de personer som har olika subventionerade anställningar.

Bakgrund

Nytt mått för självförsörjning

I 2024 års ekonomiska vårproposition (prop. 2023/24:100 s. 9) presenterade regeringen ett nytt mått för självförsörjning. Självförsörjningsmåttet avser att mäta andelen individer i förvärsaktiv ålder som har egen försörjning, främst genom arbete. Måttet ska användas som ett komplement till dagens sysselsättningsmått och följas över tid. Självförsörjningsmåttet ska mäta andelen individer i förvärsaktiv ålder (20–64 år) som har egen försörjning, främst genom arbete. Måttet blir därmed i allt väsentligt ett mått på etablering på arbetsmarknaden.

Som självförsörjningsgrundande inkomst räknas i detta sammanhang individens bruttolön och inkomst av aktiv näringsverksamhet, inkomst från kapital och vissa arbetsrelaterade transfereringar. Som självförsörjningsgrundande inkomst räknas även inkomstrelaterad pension, på grund av att det är att betrakta som uppskjuten lön. Med vissa arbetsrelaterade transfereringar avses t.ex. ersättning för sjukskrivning och inkomstbaserad föräldrapenning förutsatt att bruttolönen eller inkomsten av aktiv näringsverksamhet under året är större än noll. I detta fall antas frånvaron från arbetsmarknaden vara av mer kortvarig karaktär, dvs. individen antas ha ett arbete att komma tillbaka till. Inkomstgränsen för självförsörjning har satts till tre inkomstbasbelopp per år.

Regeringen kommenterar i propositionen att i bruttolön ingår statliga anställningssubventioner, då dessa inte särredovisas i statistiken.

Budgetpropositionen för 2025

I resultatredovisningen för utgiftsområde 13 i budgetpropositionen för 2025 anför regeringen att den har tagit fram ett självförsörjningsmått som beaktar inkomstnivå och som ska betraktas som ett komplement till det sysselsättningsmått som används i Arbetskraftsundersökningarna (AKU). Självförsörjningsmåttet avser att mäta hur stor andel av alla individer i förvärsaktiv ålder (20–64 år) som under ett år arbetar, alternativt har annan egen inkomst, i sådan omfattning att de antas vara självförsörjande (prop. 2024/25:1 utg.omr. 13 avsnitt 3.3).

Uppdrag till Statistiska centralbyrån

Genom ändring av regleringsbrevet för budgetåret 2024 gavs Statistiska centralbyrån i uppdrag att ta fram och redovisa statistik om självförsörjning enligt det självförsörjningsmått som regeringen tagit fram och använder i 2024 års vårproposition. Uppdraget ska redovisas senast den 15 april 2025 genom att statistiken om självförsörjning redovisas på myndighetens webbplats.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om självförsörjningsmål och mått på graden av självförsörjning behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 11 f.). Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2023/24:52).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att ett mått som mäter självförsörjningsgrad i befolkningen har saknats, men att ett sådant togs fram av regeringen i vårpropositionen för 2024. Med det aktuella måttet tas enligt utskottet ett stort steg framåt när det gäller att kunna visa andelen självförsörjande i befolkningen och beskriva den situation som råder på arbetsmarknaden. Genom bättre statistik och kunskapsunderlag skapas förutsättningar för en mer träffsäker politik för gruppen som i dag inte har en tillräcklig försörjning. Ett mått på självförsörjning blir också särskilt relevant för analyser av grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden.

När det gäller förslaget i kommittémotion 2024/25:2386 (SD) yrkande 1 om att ändra definitionen av begreppet självförsörjande delar utskottet inte motionärernas uppfattning om att det bör tas ett initiativ i denna fråga. Utskottet ser med stort intresse fram emot att ta del av den statistik om självförsörjning som Statistiska centralbyrån ska redovisa senare i vår. Utskottet litar till att eventuella behov av förändringar eller justeringar av den statistik som det är myndighetens uppgift att ta fram kommer att fångas upp inom ramen för uppdraget. Det aktuella yrkandet bör därmed avslås.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Jämför reservation 5 (S), 6 (C) och 7 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) uppmärksammar motionärerna den gröna industriomställningen och de kompetensförsörjningsbehov som följer med denna. Enligt motionärerna bör det tas fram en nationell plan i syfte att bättre överblicka, kartlägga och samordna arbetet för en bättre fungerande kompetensförsörjning (yrkande 12). Vidare uppmärksammar motionärerna vikten av att ta till vara möjligheterna med artificiell intelligens på arbetsmarknaden (yrkande 22).

I kommittémotion 2024/25:3136 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) är motionärerna av uppfattningen att staten bör vara en aktiv ägare i Lernia AB. Motionärerna anser att regeringen bör ta fram förslag på ett samhällsuppdrag till bolaget inriktat på insatser för att möta kompetensbristen i den gröna industrin (yrkande 9).

I kommittémotion 2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) lyfter motionärerna fram behovet av att vidta åtgärder med anledning av den artificiella intelligensens betydelse för framtidens arbetsmarknad och kompetensbehov. Motionärerna anser att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att kartlägga behov och förutsättningar för framtidens utbildning, arbete och ett lärande arbetsliv (yrkande 20). Motsvarande förslag finns även i motion 2024/25:2055 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 1. I denna motion anser motionären vidare att det bör utformas underlag och avgränsningar för ett löpande data-insamlingsuppdrag, inom ramen för Arbetsmarknadsdepartementets och Klimat- och näringslivsdepartementets områden, till Statistiska centralbyrån relaterat till organiseringen av arbete i ekonomin, införandet av ny teknik och företags kompetensförsörjning (yrkande 2). Enligt motionären bör det också etableras ett observatorium för nya affärsmodeller som arbetar med att löpande samla in data och bygga kunskap om organiseringen av arbete och framväxten av nya typer av affärsmodeller i ekonomin (yrkande 3).

I kommittémotion 2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) framhåller motionärerna vikten av att stärka kompetensförsörjningen för anställda (yrkande 1). Enligt motionärerna bör det erbjudas fler och bättre utbildningsmöjligheter till anställda för att möta den tekniska och strukturella förändringen på arbetsmarknaden. Motionärerna vill vidare bredda omställningsstödet till att utöver rådgivning inkludera utbildning (yrkande 2). Motionärerna menar vidare att det bör erbjudas ekonomiska incitament till företag i bristsektorer att investera i kompetensutveckling av sina anställda (yrkande 13). Enligt motionärerna är det särskilt relevant i regioner med hög arbetslöshet, där investeringar i utbildning och utveckling kan bidra till att skapa fler jobb och öka den ekonomiska aktiviteten.

I motion 2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) lyfter motionärerna fram vikten av en aktiv och inkluderande arbetsmarknadspolitik (yrkande 10). Motionärerna ser bl.a. behov av utökade satsningar på yrkesutbildningar, vidareutbildningar och livslångt lärande för att säkerställa att arbetskraften kan anpassa sig till tekniska förändringar och nya arbetsmarknadsbehov.

Bakgrund

Satsningar på fler utbildningsplatser inom yrkesutbildning

I budgetpropositionen för 2025 framhåller regeringen att det behövs fler utbildningsplatser inom yrkesutbildning för att möta en ökad efterfrågan på människor med yrkeskompetens i hela Sverige. Vuxna som saknar rätt utbildning behöver ökad tillgång till gymnasial yrkesutbildning som möter näringslivets behov. Regeringen anför att statsbidraget för regionalt yrkesvux

spelar en viktig roll för kompetensförsörjningen på både kortare och längre sikt. Regeringen föreslår därför medel för fler platser inom regionalt yrkesvux. För att ge kommunerna bättre planeringsförutsättningar föreslår regeringen även att kommunerna ska kunna beviljas statsbidrag för upp till två år framåt i tiden (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16 avsnitt 4.5.2).

Den gröna omställningen

Klimathandlingsplanen

I februari 2024 överlämnade regeringen sin klimathandlingsplan till riksdagen (skr. 2023/24:59). Regeringen gör i planen bl.a. bedömningen att Sverige behöver fler personer med gedigna kunskaper inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik och att det behövs en STEM-strategi (Science, Technology, Engineering and Mathematics) som spänner över hela utbildningssystemet. Klimatomställningen kräver enligt regeringen kompetens på flera nivåer, bl.a. på gymnasial nivå och yrkeshögskolenivå, både inom näringslivet och inom offentlig sektor.

Samlad strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län

Regeringen publicerade i juni 2024 en samlad strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län (KN2024/01434). Strategin innehåller insatser inom sju områden som regeringen bedömer som särskilt viktiga för att nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen ska gå i takt. Ett av strategins målområden är ökad kapacitet och flexibilitet i utbildning samt bättre kompetensförsörjning.

Arbetsförmedlingen

När det gäller kompetensförsörjning kopplat till nyindustrialiseringen har Arbetsförmedlingen, vid sidan om det generella arbete som myndigheten bedriver, inrättat ett kansli för omvandling och matchning i norr, med kontor i Skellefteå. Vidare har myndigheten inrättat en nationell samordningsfunktion med syftet att stärka arbetet med kompetensförsörjning vid stora företags-etableringar och företagsexpansioner.

STEM-strategi för Sverige

Regeringen presenterade den 24 februari 2025 en STEM-strategi för Sverige. I strategin redogör regeringen för ett samlat paket med åtgärder som syftar till att stärka den svenska kompetensförsörjningen inom naturvetenskap och teknik. Regeringen redovisar de åtgärder som hittills har vidtagits och pekar i strategin ut riktningen för det fortsatta arbetet att stärka utbildningssystemets förutsättningar för att utbilda fler inom naturvetenskap och teknik. Strategin spänner över hela utbildningssystemet från förskola till forskarutbildning.

Grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Det grundläggande omställnings- och kompetensstödet regleras i lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd lämnas i form av rådgivning, vägledning och förstärkt stöd. Förstärkt stöd får lämnas till den vars anställning ska upphöra eller har upphört och som har särskilda behov av stöd till följd av sjukdom.

Omställnings- och kompetensstödet är en del av ett större paket som även innefattar bl.a. omställningsstudiestödet som består av ett omställningsstudiebidrag och ett omställningsstudielån. Omställningsstudiestödet kompletterar det reguljära studiestödet och finansierar studier som kan stärka vuxnas framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

Lernia AB

Lernia AB är ett statligt helägt bolag som bildades 1993. Bolagets uppdrag är enligt beslut av riksdagen i juni 2023 att bedriva kompetensförsörjning för arbetslivet såsom bemanning eller utbildning samt att bedriva därmed förenlig verksamhet (prop. 2022/23:99, bet. 2022/23:FiU21, rskr. 2022/23:254). Bolaget har inget särskilt beslutat samhällsuppdrag.

I ett pressmeddelande den 31 januari 2025 tillkännagav regeringen att den har beslutat att sälja Lernia AB inklusive dotterbolag. Köparen förvärvar 100 procent av aktierna och tillträdet beräknas ske under det första kvartalet 2025.

Statliga utredningar

Yrkesvuxutredningens förslag

Yrkesvuxutredningen (U 2022:05) redovisade sitt uppdrag i februari 2024 i betänkandet Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16). I utredningens uppdrag ingick att undersöka hur yrkesutbildningen inom komvux kan bli mer effektiv och bättre anpassad efter de behov som finns, både på arbetsmarknaden och hos individer (dir. 2022:84) och att föreslå hur en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna kan införas (dir. 2023:110). Utredningen föreslår bl.a. en ny utbildningsform, benämnd yrkesskola, som ska utgå från modellen för yrkes-högskola och inte ingå i skolväsendet. Utredningen föreslår utöver yrkesskolan även andra reformer som syftar till att lösa problem med kompetensförsörjning. Bland dessa finns förslag om att kunna rikta satsningar särskilt till kommuner med stora utbildningsbehov, t.ex. de kommuner i norra Sverige där stora industrier just nu etableras.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

AI-kommissionen

Regeringen beslutade den 7 december 2023 att tillsätta en kommitté med uppdrag att identifiera behov av och lämna förslag på åtgärder som kan bidra till att stärka utvecklingen och användningen av artificiell intelligens i Sverige på ett hållbart och säkert sätt (dir. 2023:164).

Kommittén lämnade i november 2024 sitt slutbetänkande AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12) till regeringen. AI-kommissionens arbete har samlat många aktörer inom såväl privat som offentlig sektor för att genomlysna förutsättningarna för artificiell intelligens (AI) inom stora delar av samhället. I uppdraget har det bl.a. ingått att lämna konkreta förslag för att utveckla användningen av AI inom offentlig förvaltning, underlätta för innovation och bidra till en såväl säker som etisk utveckling av tekniken. I uppdraget har det även ingått att analysera och beskriva AI utifrån en mängd olika områden, bl.a. hur förutsättningarna för kompetensförsörjning kan stärkas.

Utredningen Trygg och tillförlitlig användning av AI

Regeringen beslutade i september 2024 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över behovet av nationella anpassningar till följd av EU:s förordning om AI som trädde i kraft den 1 augusti 2024 (AI-förordningen¹). Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 september 2025.

Syftet med AI-förordningen är att förbättra den inre marknadens funktion genom att fastställa en enhetlig rättslig ram för bl.a. utveckling, utsläppande på marknaden och användning av system för artificiell intelligens (AI-system) i EU i enlighet med unionens värden och genom att främja användningen av människocentrerad och tillförlitlig artificiell intelligens. Förordningen ska samtidigt säkerställa en hög skyddsnivå för hälsa, säkerhet och grundläggande rättigheter enligt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

STEM-delegationen

För att skapa en struktur som bidrar till att stärka kompetensförsörjningen och få fler att utbilda sig inom naturvetenskap, teknologi, ingenjörsvetenskap och matematik har regeringen beslutat att tillsätta en STEM-delegation (dir. 2025:11). Delegationen ska verka för att ta till vara det engagemang och intresse som finns inom såväl utbildningssystemet som näringslivet för att fler personer tar en examen inom sådana STEM-utbildningar som har hög efterfrågan på arbetsmarknaden. Delegationen ska redovisa sitt uppdrag till regeringen senast den 2 december 2027.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828.

Myndighetsuppdrag

Myndigheten för yrkeshögskolan

För att bredda utbudet av yrkesutbildningar på gymnasial nivå som svarar mot arbetslivets behov har Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) i uppdrag att genomföra en pilotverksamhet med en nationell yrkesutbildning som är en yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå enligt yrkeshögskolans modell.

MYH har vidare haft i uppdrag av regeringen att analysera och redovisa hur yrkeshögskolans utbildningsutbud kan behöva anpassas på längre sikt med anledning av energi- och klimatomställningen. Myndigheten skulle särskilt beakta hur man kan fokusera på fler utbildade inom STEM-området.

Enligt sin instruktion ska MYH samverka med Statens skolverk, Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet, Tillväxtverket, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) och Arbetsförmedlingen i syfte att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning. Prioriterade områden för myndighetssamverkan under 2024 var bl.a. utbildning för klimatomställningen samt insatser för att få fler att delta i utbildningar inom STEM-området.

Universitetskanslersämbetet

Regeringen gav under 2023 Universitetskanslersämbetet i uppdrag att analysera hur AI kan påverka högskolans utbildningsutbud i relation till arbetsmarknadens framtida kompetensbehov. Ett till stora delar likalydande regeringsuppdrag med ett fokus på yrkeshögskolans utbildningsutbud har getts till Myndigheten för yrkeshögskolan. Uppdragen återrapporterades under våren 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om kompetensförsörjning och kompetensutveckling behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 13 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2023/24:52).

Utskottets ställningstagande

Teknisk utveckling, grön omställning, demografisk utveckling liksom globalisering är alla exempel på drivkrafter som har inverkan på den svenska arbetsmarknaden. Arbetsmarknaden förändras snabbt, och livslångt lärande, omställning och kompetensutveckling blir därmed allt viktigare för att skapa ett hållbart arbetsliv. En effektiv kompetensförsörjning är också av central betydelse för en väl fungerande arbetsmarknad med en hög sysselsättningsgrad och god ekonomisk tillväxt.

Den svenska arbetsmarknaden har länge lidit av bristande matchning; arbetsgivare letar efter kompetens samtidigt som många är arbetslösa. Den rådande kompetensbristen på arbetsmarknaden är ett område som utan tvivel

är komplext och där det krävs en bred palett av åtgärder för att få till stånd en fungerande kompetensförsörjning anpassad till arbetsmarknadens behov.

Utskottet konstaterar att några av motionsförslagen i avsnittet är mer generella till sin karaktär. Andra motionsförslag har ett tydligare fokus på åtgärder för att möta kompetensförsörjningsbehov som har med den gröna omställningen att göra. Vidare handlar flera förslag om vikten av att ta till vara möjligheterna med artificiell intelligens och hantera det behov av omställning som följer med detta teknikskifte.

När det gäller förslagen i kommittémotion 2024/25:2628 (MP) yrkandena 1, 2 och 13 och motion 2024/25:2514 (S) yrkande 10 som alla är inriktade på behovet av bättre utbildningsmöjligheter och livslångt lärande i mer generell bemärkelse, vill utskottet precis som motionärerna gör framhålla betydelsen av en väl fungerande kompetensförsörjning. En förutsättning för det är ett väl utformat utbildningssystem som ger goda möjligheter för arbetskraften att anpassa sig till nya arbetsmarknadsbehov. Det reguljära utbildningssystemet utgör stommen när det gäller utbildning av arbetskraften, och utskottet välkomnar därmed regeringens tydliga fokus på att det ska finnas många möjligheter att gå utbildningar runt om i Sverige. Yrkesutbildningar som leder till jobb i bristyrken är en sådan viktig utbildningsmöjlighet, och utskottet noterar med gillande regeringens satsningar i budgeten för 2025 på att fler individer får en möjlighet att gå en yrkesutbildning.

Som framhålls av regeringen är det angeläget att det finns ett relevant, kvalificerat och effektivt utbildningsutbud som kan erbjudas personer i behov av omställning och fortbildning. Utskottet vill i sammanhanget särskilt lyfta fram det omställningspaket för långsiktigt förbättrad flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden som började gälla 2022. Som utskottet kommer till i avsnittet Arbetsmarknadspolitiska program och insatser förtjänar även arbetsmarknadsutbildning, som kan erbjudas personer som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen, framhållas som en viktig insats för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden och för att möta arbetsgivares behov av arbetskraft. Enligt utskottet bedriver regeringen en målmedveten politik på området som får anses ligga väl i linje med motionärernas intentioner, och det saknas därmed skäl att rikta ett tillkännagivande till regeringen med anledning av något av de nämnda motionsyrkandena. Yrkandena bör därmed avslås.

Behovet av åtgärder när det gäller kompetensförsörjning kopplat till den gröna industriomställningen förenar kommittémotionerna 2024/25:3070 (S) yrkande 12 och 2024/25:3136 (S) yrkande 9. Som utskottet konstaterat ovan genomför regeringen omfattande satsningar inom utbildningspolitiken för att stärka kompetensförsörjningen generellt. När det gäller kompetensförsörjning som mer specifikt hör till energi- och klimatomställningen kan konstateras att det är en fråga som ligger högt på regeringens agenda. Såväl i regeringens klimathandlingsplan som i den samlade strategin för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län är bättre kompetensförsörjning i tydligt fokus. Utskottet vill i sammanhanget särskilt lyfta fram den strategi för att få fler personer att utbildas inom naturvetenskap,

teknologi, ingenjörsvetenskap och matematik som regeringen alldeles nyligen presenterat, den s.k. STEM-strategin för Sverige. Utskottet välkomnar även den STEM-delegation som nyligen tillsatts av regeringen och kommer med intresse att följa utvecklingen på området.

Utskottet vill vidare uppmärksamma Arbetsförmedlingens arbete på området, bl.a. den nationella samordningsfunktionen som myndigheten inrättat med syfte att stärka arbetet med kompetensförsörjning vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Utskottet noterar även de olika regeringsuppdragen till Myndigheten för yrkeshögskolan när det gäller att möta de stora kompetensbehoven i Sverige, inte minst kompetenser för energi- och klimatomställningen. Därtill bör uppmärksammas den pågående beredningen inom Regeringskansliet av Yrkesvuxutredningens förslag.

Med beaktande av det arbete som redan bedrivs på området kan utskottet inte se att ett framtagande av en nationell plan i enlighet med vad som förespråkas i kommittémotion 2024/25:3070 (S) yrkande 12 är motiverat. Det aktuella yrkandet bör därmed avslås.

När det gäller förslaget i kommittémotion 2024/25:3136 (S) yrkande 9 som handlar om att ge ett samhällsuppdrag till Lernia AB noterar utskottet att regeringen nyligen har beslutat att avyttra bolaget. Det saknas därmed anledning att överväga ett tillkännagivande till regeringen om att ge bolaget ett samhällsuppdrag inriktat på insatser för att möta kompetensbristen i den gröna industrin. Även detta yrkande bör således avslås.

Utvecklingen och användningen av artificiell intelligens har på senare tid tagit fart på allvar och skapat nya förutsättningar och villkor för arbetsmarknaden och arbetsmiljön. Gemensamt för kommittémotionerna 2024/25:3070 (S) yrkande 22 och 2024/25:2948 (C) yrkande 20 samt motion 2024/25:2055 (C) yrkandena 1–3 är att motionärerna betonar vikten att ta till vara möjligheterna med artificiell intelligens på arbetsmarknaden och möta det kompetensbehov som följer av utvecklingen av artificiell intelligens.

Utskottet instämmer helt och fullt med motionärerna i hur viktigt det är att skapa goda förutsättningar för att möta det kompetensbehov som utvecklingen av artificiell intelligens ger upphov till. Det är centralt att vi som land kan ta till vara de möjligheter och även hantera de risker som artificiell intelligens (AI) för med sig. Hur det teknikskifte som vi är mitt uppe i ska bli så positivt som möjligt för det svenska samhället är frågor som måste uppmärksammas och hanteras på bred front. Detta åskådliggörs inte minst genom det arbete som bedrivits av AI-kommissionen. Behovet av AI-kompetens och hur utbildningsbehovet ska tillgodoses är en av flera centrala frågor som lyfts fram och diskuteras av kommissionen. Det är med stort intresse som utskottet kommer att följa regeringens arbete med att omhänderta de många förslag som lagts fram av AI-kommissionen i dess slutbetänkande.

Utskottet noterar även den pågående utredningen med uppdrag att se över behovet av nationella anpassningar till följd av AI-förordningen. I sammanhanget finner utskottet vidare skäl att uppmärksamma de uppdrag som Universitetskanslersämbetet respektive Myndigheten för yrkeshögskolan haft

att analysera hur AI kan påverka utbildningsutbudet i relation till arbetsmarknadens framtida kompetensbehov. Sammanfattningsvis kan konstateras att frågor om artificiell intelligens i allra högsta grad redan finns på regeringens agenda och utskottet kan inte se att ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med någon av de aktuella motionerna är motiverat. De aktuella motionsyrkandena bör därmed avslås.

Arbetsförmedlingen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. Arbetsförmedlingens lokala närvaro och reformeringen av myndigheten.

Jämför reservation 8 (S, MP) och 9 (C) samt särskilt yttrande 1 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) anser motionärerna att Arbetsförmedlingen bör ges förutsättningar att ha en god fysisk närvaro i hela landet (yrkande 5). Motionärerna anser vidare att Arbetsförmedlingen bör ges i uppdrag att stärka sin närvaro i områden med socioekonomiska utmaningar (yrkande 7). Liknande förslag om betydelsen av att Arbetsförmedlingen ges förutsättningar att finnas tillgänglig i hela landet och vara lokalt förankrad framförs i motion 2024/25:758 av Heléne Björklund (S).

I kommittémotion 2024/25:3070 är motionärerna vidare av uppfattningen att en betydande del av arbetsförmedlandet bör återgå till att bedrivas i Arbetsförmedlingens egen regi, med större fokus på rustande insatser. De anser därmed att anvisningsvolymerna till privata matchningstjänster bör minska (yrkande 8), samt att det bör göras en översyn i syfte att utvärdera valfrihetssystemets resultat och effekter i förhållande till den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (yrkande 9).

I kommittémotion 2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) anser motionärerna att regeringen bör ta fram förslag för att säkerställa reformeringen av Arbetsförmedlingen, vilket bl.a. innebär att det ska vara fristående förmedlare som ska matcha och rusta de arbetssökande för de lediga jobben (yrkande 1). Vidare bör det enligt motionärerna tas fram förslag för att säkerställa Arbetsförmedlingens lokala närvaro (yrkande 2).

I motion 2024/25:364 av Martin Westmont (SD) menar motionären att en lagändring bör utredas som ger kommuner möjlighet att verka som leverantörer åt Arbetsförmedlingen.

I motion 2024/25:2046 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Ludvig Ceimertz (båda M) anser motionärerna att möjligheten att en fristående instans får överta Arbetsförmedlingens roll kring uppföljning och utvärdering av

upphandlade tjänster bör övervägas. Enligt motionärerna finns det risk för jäv med det nuvarande systemet och objektiviteten kan ifrågasättas.

Bakgrund

Förordningen om förmedlingsinsatser

Förordningen (2022:812) om förmedlingsinsatser innehåller bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet förmedlingsinsatser, som innebär att den enskilde erbjuds att hos en anordnare ta del av individuellt utformade aktiviteter. Matchningstjänsten Rusta och matcha 2 är den insats som numera tillhandahålls inom programmet förmedlingsinsatser. Valfrihetssystemet Rusta och matcha 2 genomförs enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem och enligt lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen.

Effektutvärdering av Rusta och matcha

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) har tillsammans med Arbetsförmedlingen genomfört en utvärdering av matchningstjänsten Rusta och matcha. Studien redovisas i rapporten En effektutvärdering av arbetsförmedling med fristående leverantörer (IFAU rapport 2024:17). Slutsatserna är bl.a. att leverantörer behöver starkare incitament att uppnå bra resultat, och att kostnaden per deltagare bör minska.

Uppdrag att förändra de anskaffade matchningstjänsterna

I Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2025 har regeringen, mot bakgrund av resultaten i IFAU:s effektutvärdering, gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att förändra de anskaffade matchningstjänsterna för att uppnå förbättrade arbetsmarknadseffekter för deltagarna och ökad kostnadseffektivitet, bl.a. genom att

- genomföra förändringar som ger leverantörerna starkare incitament att uppnå förbättrade resultat i form av övergångar till arbete och utbildning
- påtagligt minska kostnaderna per genomsnittlig deltagare i tjänsten.

Arbetsförmedlingen ska senast den 4 april 2025 lämna en muntlig lägesbeskrivning om genomförandet av uppdraget. Uppdraget ska slutligt redovisas till Regeringskansliet den 17 februari 2026. Slutredovisningen ska även innehålla följande:

- En beskrivning av andra vidtagna och planerade åtgärder i syfte att fortsätta utveckla och förbättra de anskaffade matchningstjänsterna.
- En analys och uppskattning av de kostnader och intäkter som förändringarna av ersättningsmodellen förväntas ge upphov till för leverantörer som utför tjänsten i enlighet med kraven i avtalet. Redovisningen ska i denna del omfatta förväntade intäkter, t.ex. förväntad

periodisk ersättning och resultatersättning i förhållande till deltagarsammansättning och konjunkturläge, liksom förväntade kostnader samt hur dessa intäkter och kostnader för leverantörerna fördelar sig totalt och inom de olika spåren i tjänsten.

- En bedömning av hur åtgärder för ökad kostnadseffektivitet kan påverka leverantörsmarknaden, bl.a. när det gäller antalet leverantörer och utbudet av matchningstjänster över landet.

Arbetsförmedlingen ska även redovisa hur effekter av tjänsterna kan följas upp och utvärderas, med beaktande av olika målgrupper.

Förstärkt stöd till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden

I budgetpropositionen för 2025 framhåller regeringen att arbetsmarknadspolitikens behov bör bli effektivare. Regeringen anför bl.a. att det finns en betydande grupp av inskrivna arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden och som har stora behov av stöd. Arbetsförmedlingen ska därför i högre utsträckning tillhandahålla förstärkt stöd med egen personal till arbetssökande med stora stödbehov, som ett komplement till matchningstjänster. Regeringen föreslog därför ett tillskott till Arbetsförmedlingen samtidigt som medlen till matchningstjänster minskas (prop. 2024/25:1 utg.omr. 14 avsnitt 3.5 och 3.6, bet. 2024/25:AU2, rskr. 2024/25:107).

Likvärdig service i hela landet

Enligt ändringar i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som trädde i kraft den 1 december 2022 ska Arbetsförmedlingens verksamhet utformas så att arbetssökande och arbetsgivare i hela landet kan få likvärdig service och likvärdigt stöd. Det kan ske genom verksamhet i myndighetens egen regi, genom anskaffning eller i samverkan med andra aktörer.

Uppdrag till Arbetsförmedlingen att minska långtidsarbetslösheten

Ett av Arbetsförmedlingens pågående regeringsuppdrag är att förstärka stödet till personer som är långtidsarbetslösa (A2022/00330). I uppdraget ingår att särskilt stärka stödet i områden med socioekonomiska utmaningar. Enligt uppdraget ska Arbetsförmedlingen möjliggöra fler bokade möten och fler personalintensiva insatser. Arbetsförmedlingen ska även öka beslutskapaciteten.

Myndigheten ska förstärka stödet till långtidsarbetslösa, bl.a. genom ökad fysisk lokal närvaro och tillgänglighet som sker i egen regi, genom servicekontor eller genom samverkan med kommuner för att t.ex. förbättra möjligheterna för planering av stöd. Dessa åtgärder ska bidra till att öka övergångarna till arbete eller utbildning. Arbetsförmedlingen ska även stärka den strategiska och operativa samverkan med kommuner avseende stöd till

långtidsarbetslösa personer som är i behov av förstärkt stöd. Arbetsförmedlingen ska vidare aktivt verka för fungerande samverkanslösningar med olika relevanta aktörer, inklusive kommuner och idéburna aktörer, t.ex. genom överenskommelser.

Arbetsförmedlingens återstående redovisningar av uppdraget ska göras den 13 mars 2025 och den 13 mars 2026.

Statens servicecenter

På Statens servicecenter erbjuds stöd och vägledning om tjänster från Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan, Skatteverket och Migrationsverket. Servicekontoren arbetar enligt principen digitalt först, vilket innebär att arbetssökande främst får hjälp med att hitta information och att utföra sina ärenden på Arbetsförmedlingens webbplats.

Arbetsförmedlingens samarbete med Statens servicecenter utgör en viktig del av myndighetens lokala närvaro. På servicekontoren kan arbetssökande göra spontana besök för att få hjälp med enklare ärenden.

Statliga utredningar

Kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken

Regeringen beslutade den 21 november 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera vissa frågor kring kommunernas roll i den statliga arbetsmarknadspolitiken (dir. 2019:86). Utredningen överlämnade i juni 2020 betänkandet *Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen* – en analys av de rättsliga förutsättningarna (SOU 2020:41) till regeringen.

Betänkandet remissbehandlades under 2020.

Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet

Regeringen tillsatte i juli 2022 en särskild utredare med uppdrag att utreda och ta fram förslag på åtgärder för att öka drivkrafter och möjligheter till egen försörjning för personer som får försörjningsstöd. Därtill har utredningen haft ett särskilt uppdrag att tydliggöra ansvarsfördelningen för långtidsarbetslösa mellan staten och kommunerna.

Utredningen överlämnade den 25 februari 2025 sitt betänkande *Stärka drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare* (SOU 2025:15) till regeringen. Betänkandet innehåller bl.a. förslag om hur en modell för bidragstak kan utformas för att bidragen inte ska vara högre än inkomsten vid arbete, en generell översyn av riksnormen, där bl.a. möjligheterna att lämna försörjningsstöd utöver riksnormen och försörjningsstödet till större familjer begränsas samt ökad användning av kunskapsbaserade metoder genom att stärka effektiva kunskapsbaserade arbetssätt för att bryta långvarigt biståndsmottagande.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om Arbetsförmedlingen behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 23 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2023/24:52).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att matchningsproblematiken är utbredd på den svenska arbetsmarknaden. Arbetsgivare har inom en rad yrken svårt att hitta lämpliga sökanden till de lediga jobben. En väl fungerande arbetsförmedling är enligt utskottet grundläggande för att minska matchningsproblematiken och i övrigt bidra till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt.

Utskottet konstaterar att flera av motionerna i avsnittet handlar om användandet av fristående leverantörer inom arbetsmarknadspolitikerna om än i olika riktning. I kommittémotion 2024/25:3070 (S) yrkandena 8 och 9 vill motionärerna dels se minskade anvisningsvolymerna till privata matchningstjänster, dels utreda konsekvenserna av tillämpningen av valfrihetssystem inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Krav i motsatt riktning framförs i kommittémotion 2024/25:2948 (C) yrkande 1 där motionärerna anser att Arbetsförmedlingen ska stå för den övergripande myndighetsutövningen medan fristående företag ska ha hand om det praktiska matchningsarbetet.

Utskottet vill inledningsvis slå fast att förmedlingstjänster i fristående regi, rätt använda, har en viktig funktion inom arbetsmarknadspolitikerna. Utskottet noterar att matchningstjänsten Rusta och matcha 2 är den senaste versionen av de olika valfrihetssystem som Arbetsförmedlingen har utvecklat under flera års tid. I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget att anpassningar av denna tjänst görs för att kunna få ut bästa möjliga resultat. Insatsen bör bli bättre för de arbetssökande och samtidigt mer kostnadseffektiv genom tydligare incitament för leverantörerna av tjänsten att uppnå goda resultat. Utskottet välkomnar därmed det uppdrag som regeringen har gett till Arbetsförmedlingen i regleringsbrevet för 2025 om att förändra de anskaffade matchningstjänsterna. Utskottet välkomnar också regeringens satsningar för att Arbetsförmedlingen i högre utsträckning ska kunna tillhandahålla förstärkt stöd med egen personal till arbetssökande med stora stödbehov, som ett komplement till matchningstjänster.

Med det anförda ser utskottet inte anledning för riksdagen att ta något initiativ med anledning av något av de nämnda motionsförslagen. De aktuella motionsyrkandena bör därmed avslås. Avslutningsvis när det gäller upphandlade tjänster delar utskottet inte den bedömning som görs i motion 2024/25:2046 (M) om att en fristående instans bör ta över Arbetsförmedlingens roll när det gäller uppföljning och utvärdering av upphandlade tjänster, varför även detta yrkande bör avslås.

När det vidare gäller förslaget i motion 2024/25:364 (SD) som handlar om kommunerna som leverantörer åt Arbetsförmedlingen kan utskottet konstatera att de rättsliga förutsättningarna för kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen har utretts grundligt i en statlig utredning. Utskottet noterar vidare det betänkande som alldeles nyligen överlämnats till regeringen när det gäller ekonomiska drivkrafter till arbete inom försörjningsstödet. Även här görs en analys av ansvarsfördelningen och rollfördelningen mellan staten och kommunerna för långtidsarbetslösa. Med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete finns det enligt utskottet inte skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen med anledning av den aktuella motionen. Även denna motion bör därmed avslås.

Utskottet konstaterar slutligen att motionärerna i kommittémotionerna 2024/25:3070 (S) yrkande 5 och 2024/25:2948 (C) yrkande 2 och motion 2024/25:758 (S) alla lyfter fram betydelsen av att stärka Arbetsförmedlingens lokala närvaro i hela landet. Utskottet vill understryka att Arbetsförmedlingen sedan 2022 har ett tydligt uppdrag när det gäller tillgången till likvärdig service och likvärdigt stöd i hela landet. Att Arbetsförmedlingen kan ha en ändamålsenlig lokal närvaro i egen regi, genom servicekontor eller genom samverkan med kommunerna är enligt utskottet viktigt att värna. Även när det gäller förslaget i kommittémotion 2024/25:3070 (S) yrkande 7 om ökad närvaro i områden med socioekonomiska utmaningar kan utskottet konstatera att Arbetsförmedlingen har ett pågående uppdrag om att särskilt stärka stödet i dessa områden. Utskottet följer myndighetens arbete noga och utgår från att regeringen vid behov vidtar ytterligare åtgärder för att stärka myndighetens lokala närvaro. Utskottet ser därmed inte att det finns skäl för att ta något initiativ på området. De nämnda motionsyrkandena bör därmed avslås.

Arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. arbetsmarknadsutbildningar och systemet med subventionerade anställningar.

Jämför reservation 10 (S), 11 (V) och 12 (C) samt särskilt yttrande 2 (SD) och 3 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) betonar motionärerna behovet av att slå vakt om den svenska modellen (yrkande 2). Motionärerna förespråkar en aktiv arbetsmarknadspolitik som både erbjuder stöd och ställer krav på den arbetssökande (yrkande 3). I fråga om arbetsmarknadsutbildningar vill motionärerna dels dubbla antalet deltagare, dels inrikta styrningen mot ett mer jämställt utbud av dessa utbildningar (yrkandena 10 och 11). Därutöver uppmärksammar motionärerna risken att oseriösa och

kriminella aktörer drar nytta av systemet med subventionerade anställningar. Som ett led i arbetet med att bekämpa fusket föreslås att krav på kollektivavtal ska omfatta alla arbetsgivare som anställer arbetstagare inom ramen för de olika subventionerade anställningarna (yrkandena 66 och 67). Motionärerna förespråkar vidare att beslut om nystartsjobb ska föregås av en arbetsmarknadsprövning (yrkande 68).

I kommittémotion 2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) anser motionärerna att det bör utredas hur de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kan tidsbegränsas (yrkande 4). Motionärerna vill se en ordning där det från början framgår att individen kan ta del av erbjudna åtgärder under en begränsad tid. Vidare anser motionärerna bl.a. att målgruppen för arbetsmarknadsutbildningar bör bestämmas utifrån deltagarens möjligheter till arbete efter avslutad insats, inte tiden individen varit i arbetslöshet eller någon annan parameter som inte är relevant för syftet. Motionärerna menar därmed att regeringen bör besluta förordningsändringar i syfte att effektivisera Arbetsförmedlingens matchningsarbete (yrkande 6).

I kommittémotion 2024/25:1906 av Isabell Mixter m.fl. (V) anser motionärerna att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att se över hur de individer som har medicinska begränsningar, saknar sjukpenninggrundande inkomst och uppbär försörjningsstöd kan få stöd att kunna återgå till eller få arbete (yrkande 14).

I kommittémotion 2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) anser motionärerna att modellen för etableringsjobben bör utvidgas till att gälla även företag utan kollektivavtal och till bemanningsföretag, på ett sätt som gör att fördelarna i etableringsjobben inte går förlorade (yrkande 4). Vidare anser motionärerna att dagens olika anställningsstöd bör ses över med inriktningen att fokusera på de effektivare nystartsjobben (yrkande 5).

I motion 2024/25:353 av Johan Andersson (S) anser motionären att kontrollen av nystartsjobben måste förbättras (yrkande 1). Motionären har även förslag om att förändra utformningen av nystartsjobben (yrkande 2). Enligt motionären är krav på kollektivavtal, behovsprövning och hårdare kontroller av det aktuella företagets förutsättningar att erbjuda varaktig anställning exempel på åtgärder som kan förbättra konstruktionen av nystartsjobben.

Bakgrund

Arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten består av arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser. Detta anges i 1 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Programmen och insatserna syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete. De hanteras av Arbetsförmedlingen om inte något annat föreskrivs.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är i stor utsträckning reglerad i förordningar. Som exempel innehåller förordningen (2000:628) om den

arbetsmarknadspolitiska verksamheten närmare bestämmelser om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet, bl.a. när det gäller kontroll av arbetsgivare vid arbetsplatsförlagda program och insatser.

Förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program innehåller bestämmelser om de arbetsmarknadspolitiska programmen arbetsmarknadsutbildning, validering, arbetspraktik, stöd till start av näringsverksamhet, förberedande insatser och projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning.

Förordningen (2022:812) om förmedlingsinsatser innehåller bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet förmedlingsinsatser, som innebär att den enskilde erbjuds att hos en anordnare ta del av individuellt utformade aktiviteter.

Subventionerade anställningar

När det gäller subventionerade anställningar har det genom åren förekommit en rad olika stödformer i den statliga arbetsmarknadspolitiken. De nuvarande subventionerade anställningarna är introduktionsjobb, nystartsjobb och etableringsjobb. För personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga finns också lönebidrag och skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare.

Nystartsjobb och etableringsjobb är rättighetsstyrda insatser och utgör inte arbetsmarknadspolitiska program. Dessa insatser finansieras inom utgiftsområde 14 under anslaget 1:5 Nystartsjobb och etableringsjobb. Den subventionerade anställningsformen introduktionsjobb finansieras inom utgiftsområde 14 under anslaget 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

Gemensamt för alla subventionerade anställningar är att Arbetsförmedlingen beslutar om subventionen.

Nystartsjobb

I förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb finns bestämmelser om den subventionerade anställningen nystartsjobb. Målgruppen är personer som har varit utan arbete en längre tid, personer som har deltagit i arbetsmarknadspolitiska program en längre tid och personer som saknar en fast anknytning till arbetslivet. Som krav för stöd gäller bl.a. att lön följer av kollektivavtal eller är likvärdig med lön enligt kollektivavtal inom branschen. Stödet lämnas till arbetsgivaren som en skattesubvention.

I syfte att minska risken för missbruk av stödet har regeringen gjort vissa begränsningar för nystartsjobben. Begränsningarna rör t.ex. möjligheten att anställa anhöriga med nystartsjobb och möjligheten för arbetsgivare som nyligen sagt upp personal på grund av arbetsbrist att nyanställa med nystartsjobb. De aktuella förordningsändringarna trädde i kraft den 1 februari 2025.

Etableringsjobb

Etableringsjobb är en arbetsmarknadspolitisk insats för staten att stimulera anställningar för långtidsarbetslösa och nyanlända. Modellen för etableringsjobb bygger på ett förslag från Landsorganisationen i Sverige, Unionen och Svenskt Näringsliv. Med etableringsjobb avses arbeten som omfattas av ett centralt kollektivavtal om etableringsjobb som uppfyller vissa krav, bl.a. ska det finnas uppgift om den lägsta lön som tillämpas enligt parternas ordinarie kollektivavtal samt uppgift om vilken lön som ska gälla för etableringsjobbet. Detta framgår av förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb. Bestämmelserna om etableringsjobb har tillämpats sedan den 1 januari 2024. Utformningen av etableringsjobben skiljer sig från övriga subventionerade anställningar på så sätt att subventionen betalas direkt till individen.

Riksrevisionens granskning av subventionerade anställningar

Riksrevisionen har granskat om kontrollen av de subventionerade anställningarna är effektiv. Resultatet av granskningen redovisas i granskningsrapporten Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker (RiR 2023:17). Riksrevisionen konstaterar att kontrollen av de subventionerade anställningarna, trots att förbättringar har gjorts, inte är effektiv. Riksrevisionen bedömer att Arbetsförmedlingen fångar upp många av de risker som är enklare att identifiera, men brister när det kommer till mer avancerade upplägg. Vidare framhåller Riksrevisionen att regeringen har utformat de subventionerade anställningarna på ett sätt som medför risker för missbruk, särskilt gäller det nystartsjobben. Det finns även problem med att kontrollera arbetsgivare utan kollektivavtal och systemet för återkrav av felaktiga utbetalningar.

Statliga utredningar

Utredningsförslag om aktivitetskrav inom försörjningsstödet

En utredare har haft regeringens uppdrag att utreda ett aktivitetskrav för personer som uppbär försörjningsstöd. Utredaren har också haft i uppdrag att bl.a. analysera och ta ställning till vilka samhällsnyttiga insatser som kan ingå i ett aktivitetskrav (dir. 2022:124, prot. S2023/01165). I departementspromemorian Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (Ds 2024:29) lämnar utredaren förslag om ett aktivitetskrav för vuxna män och kvinnor som uppbär försörjningsstöd. Utredaren har identifierat ett antal skäl för ett sådant krav, bl.a. att bryta passivitet, motverka att försörjningsstödet blir en permanent försörjningskälla och att ta till vara potentiell arbetskraft.

Promemorian har remitterats med svarstid senast den 11 mars 2025.

Utredningen om ett förbättrat informationsutbyte och en mer ändamålsenlig lagreglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Regeringen beslutade i maj 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av den reglering som styr informationsutbytet och behandlingen av personuppgifter för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Syftet är att förbättra förutsättningarna för en effektiv och ändamålsenlig verksamhet (dir. 2023:65). Genom tilläggsdirektiv beslutade i november 2024 fick utredaren även i uppdrag att se över vilka förutsättningar som ska gälla för Arbetsförmedlingens kontrollbesök hos arbetsgivare som anställer med stöd och hos anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Syftet är att förbättra Arbetsförmedlingens förutsättningar att på ett effektivt och rättssäkert sätt säkerställa att stöd inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten lämnas för avsett ändamål (dir. 2024:106).

Uppdraget ska redovisas senast den 13 juni 2025.

Utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter

Regeringen beslutade i oktober 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå förbättrade möjligheter att utbyta information om enskilda inom och mellan myndigheter och andra organ som jämföras med myndigheter. Syftet är att information ska kunna utbytas i den utsträckning som det behövs för att myndigheterna bl.a. ska kunna förhindra, förebygga, upptäcka, utreda och ingripa mot fusk, felaktiga utbetalningar, regelöverträdelser och brottslighet så effektivt som möjligt, utan att det medför oproportionerligt intrång i den personliga integriteten (dir. 2023:146).

Uppdraget ska redovisas senast den 28 april 2025.

Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet

Regeringen tillsatte i juli 2022 en särskild utredare med uppdrag att utreda och ta fram förslag på åtgärder för att öka drivkrafter och möjligheter till egen försörjning för personer som får försörjningsstöd. Därtill har utredningen haft ett särskilt uppdrag att tydliggöra ansvarsfördelningen för långtidsarbetslösa mellan staten och kommunerna.

Utredningen överlämnade den 25 februari 2025 betänkandet Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15) till regeringen. Betänkandet innehåller bl.a. förslag om hur en modell för bidragstak kan utformas för att bidragen inte ska vara högre än inkomsten vid arbete, en generell översyn av riksnormen, där bland annat möjligheterna att lämna försörjningsstöd utöver riksnormen och försörjningsstödet till större familjer begränsas samt ökad användning av kunskapsbaserade metoder genom att stärka effektiva kunskapsbaserade arbetssätt för att bryta långvarigt biståndsmottagande. Dessutom lämnar utredningen förslag på hur stödet till personer som är sjuka utan sjukpenninggrundande inkomst kan utformas.

Uppdrag till Arbetsförmedlingen för budgetåret 2025

Förbättrad matchning och kontroll

I Arbetsförmedlingens regleringsbrev har regeringen satt som mål att myndigheten ska förbättra matchningen och stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden bl.a. genom att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning, arbetsplatsförlagda insatser och antalet övergångar till utbildning, som på sikt syftar till osubventionerat arbete.

Arbetsförmedlingen har även ett uppdrag om förbättrad matchning och kontroll. Som en del i detta ska myndigheten vidareutveckla arbetet med aktivitetsrapporter, handlingsplaner, platsanvisningar och platsförslag för att ge stöd i arbetssökandet och kontrollera att arbetssökande står till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söker arbete. Arbetsförmedlingen ska vidare utveckla arbetet gentemot arbetsgivare, och i detta arbete prioritera arbetsgivare som vill anställa arbetssökande som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa.

Vidare har regeringen gett ett uppdrag till Arbetsförmedlingen om förstärkt stöd för att effektivt sammanföra långtidsarbetslösa, däribland utrikes födda kvinnor och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, med arbetsgivare (A2023/01742). Målsättningen är att individen ska övergå till arbete eller påbörja reguljär utbildning. I regleringsbrevet har regeringen gett i uppdrag till Arbetsförmedlingen att med egen personal, lokalt och regionalt effektivt förstärka stödet utifrån den tidigare angivna inriktningen och öka antalet deltagare i verksamheten, bl.a. för att minska förekomsten av långa perioder av inaktivitet i ramprogrammen.

Arbetsmarknadsutbildningar

När det gäller arbetsmarknadsutbildningar har regeringen i Arbetsförmedlingens regleringsbrev gett myndigheten i uppdrag att redovisa en plan för hur myndigheten ska öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar. Av Arbetsförmedlingens plan ska det framgå vad myndigheten avser att göra för att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning. Arbetsförmedlingen ska också redovisa när åtgärderna förväntas ge resultat, och hur många fler än tidigare som förväntas gå en utbildning. Planen ska redovisas till Regeringskansliet senast den 30 april 2025.

Felaktiga utbetalningar

Regeringen har i regleringsbrevet satt som mål för Arbetsförmedlingen att bidra till det övergripande målet att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa system ska minska. Enligt regleringsbrevet har Arbetsförmedlingen i fortsatt uppdrag att redovisa måluppfyllelsen, genomförda åtgärder för att minska felaktiga utbetalningar och den brottslighet som riktas mot välfärdssystemen, samt inkomma med en bedömning av åtgärdernas effekter. Arbetsförmedlingen har därtill i uppdrag att redovisa de åtgärder som myndigheten har vidtagit eller planerar att vidta med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport

Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker. Arbetsförmedlingen ska också redovisa hur myndigheten hanterat rekommendationerna i Ekonomistyrningsverkets rapport Säkerställ korrekta utbetalningar från välfärdssystemen – förslag på åtgärder 2024.

Vidare har Arbetsförmedlingen enligt sitt regleringsbrev i uppdrag att förbättra sin systematiska kontroll och uppföljning av att villkoren för rätten till ersättning avseende arbetssökande som deltar i insatser hos leverantörer uppfylls. Myndigheten ska enligt uppdraget även förbättra sin systematiska kontroll och uppföljning av de krav som ställs på leverantörer när det gäller avvikelserapportering.

I enlighet med 6 § förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen gav regeringen i december 2024 bl.a. Arbetsförmedlingen i uppdrag att studera omfattningen av felaktiga utbetalningar av ersättningar när det gäller etableringsjobb, lönebidrag och nystartsjobb samt vad felaktigheterna beror på (Fi2024/01861, Fi2024/02405).

Rehabiliteringssamverkan

Enligt sitt regleringsbrev har Arbetsförmedlingen i uppdrag att i samverkan med Försäkringskassan se till att fler kvinnor och män ges nödvändigt stöd för återgång till arbete eller omställning till ett nytt arbete. Sjukskrivna och unga med aktivitetsersättning ska så tidigt som möjligt få tillgång till insatser inom ramen för myndigheternas rehabiliteringssamverkan för att utveckla eller återfå arbetsförmågan och därmed kunna återgå till, eller få, arbete. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska arbeta för att samordningsförbunden prioriterar att finansiera insatser för långtidssjukskrivna, unga med funktionsnedsättning och unga som har aktivitetsersättning, i syfte att stärka kvinnors och mäns förmåga till förvärvsarbete. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ska bidra till att alla parter i samverkan tar ansvar för samordningsförbundens insatser.

Ett annat uppdrag i Arbetsförmedlingens regleringsbrev är inriktat på att ta till vara långtidssjukskrivnas arbetsförmåga i förvärvsarbete på arbetsmarknaden.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner

Motionsyrkanden om arbetsmarknadspolitiska program och insatser behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 30 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2023/24:52).

Skrivelse 2023/24:82 Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar

I betänkande 2023/24:AU10 behandlade utskottet regeringens skrivelse 2023/24:82 Riksrevisionens rapport om kontrollen av subventionerade anställningar och tre följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen. Utskottet välkomnade Riksrevisionens granskning och noterade att regeringen har vidtagit ett antal åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lägga regeringens skrivelse till handlingarna och avslå motionerna. Riksdagen beslutade i enligt med utskottets förslag (rskr. 2023/24:263).

Utskottets ställningstagande

En av grundpelarna i den svenska modellen är en arbetsmarknad som underlättar omställning. En arbetsmarknad för omställning bygger på en samordnad lönebildning, en aktiv arbetsmarknadspolitik och en väl fungerande arbetslöshetsförsäkring. När det gäller förslaget i kommittémotion 2024/25:3070 (S) yrkande 2 om behovet av att slå vakt om den svenska modellen har utskottet ingen annan uppfattning än att det är av stor vikt att arbetsmarknadens parter ges möjlighet att fortsätta ta ansvar för villkoren på den svenska arbetsmarknaden. Att det skulle finnas behov att rikta ett tillkännagivande till regeringen för att slå vakt om denna ordning kan utskottet emellertid inte se. Yrkandet bör därmed avslås.

Inte heller när det gäller motionärernas uppmaning i yrkande 3 i samma motion till en aktiv arbetsmarknadspolitik som både erbjuder stöd och ställer krav på den arbetssökande ser utskottet skäl för något initiativ från riksdagens sida. Enligt utskottet har den arbetsmarknadspolitik som regeringen för just dessa utgångspunkter som grund. Det är med gillande som utskottet noterar regeringens målmedvetna omläggning av såväl arbetsmarknadspolitiken som integrationspolitiken till att bli mer kravbaserad och betona individens eget ansvar. Liksom regeringen anser utskottet att det bör ställas höga krav på den som söker jobb i kombination med att arbetslösa erbjuds rätt stöd och insatser. Det aktuella yrkandet bör därmed avslås.

Sverige befinner sig i en utdragen lågkonjunktur, och i tider av hög och ökande arbetslöshet är en effektiv och väl avvägd arbetsmarknadspolitik viktigare än någonsin. I likhet med regeringen vill utskottet understryka vikten av att politiken har fokus på att återupprätta arbetslinjen. För att bygga ett rikare och tryggare Sverige är det centralt med förbättrade drivkrafter till arbete och utbildning så att fler övergår till att försörja sig själva. Att så många som möjligt jobbar är grunden för vårt välbefinnande.

Den rådande arbetslösheten är till stor del strukturell. Många klarar av att söka jobb på egen hand, men en stor andel av de arbetslösa har begränsade färdigheter och står långt ifrån arbetsmarknaden. För dessa finns det ett större behov av stöd och åtgärder som bör vara kostnadseffektiva och anpassas till

de arbetslösas olika förutsättningar och behov. Hur det arbetsmarknads-politiska insatsutbudet ska vara utformat och hur de olika insatserna bör vägas mot varandra är en av kärnfrågorna inom arbetsmarknadspolitik.

Arbetsmarknadsutbildning är en insats som är föremål för flera motionärers intresse. I kommittémotion 2024/25:3070 (S) yrkandena 10 och 11 framhålls dels att antalet deltagare bör dubblas, dels att styrningen bör inriktas mot ett mer jämställt utbud av dessa utbildningar. I kommittémotion 2024/25:2386 (SD) yrkande 6 menar motionärerna att anvisningarna till arbetsmarknads-utbildningar bör baseras på delvis andra parametrar än i dag. I likhet med motionärerna anser utskottet att ett bra sätt att skaffa sig den kompetens som efterfrågas och samtidigt öka sin chans att få ett jobb kan vara att gå en arbetsmarknadsutbildning. Utskottet ser således positivt på det uppdrag som regeringen gett till Arbetsförmedlingen om att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning, där myndigheten senast den 30 april 2025 ska redovisa en plan för sitt arbete framåt med att åstadkomma detta. Enligt utskottet bör detta arbete avvaktas innan det är aktuellt att överväga eventuella ytterligare åtgärder. De aktuella motionsyrkandena bör därmed avslås.

När det gäller systemet med subventionerade anställningar kan konstateras att även det är föremål för flera motionärers intresse. Motionsförslagen handlar dels om själva utformningen av de olika subventionerade anställningarna, dels om vikten av förbättrad kontroll och åtgärder för att förhindra att oseriösa och kriminella aktörer drar nytta av systemet.

Utskottet vill inleda med att framhålla att subventionerade anställningar utgör en viktig del av den svenska arbetsmarknadspolitik. Rätt utformade har de positiva effekter på möjligheterna till etablering på arbetsmarknaden, särskilt om de riktas till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

När det gäller frågan om bättre kontroll instämmer utskottet helt och fullt med motionärerna om att risken för missbruk av subventionerade anställningar måste minska. Vikten av att säkerställa att stöd inom den arbetsmarknads-politiska verksamheten lämnas för avsett ändamål kan inte nog betonas. Det är således med gillande som utskottet noterar regeringens tydliga uppdrag till Arbetsförmedlingen om att stärka arbetet för att förhindra felaktiga utbetalningar och den brottslighet som riktas mot välfärdssystemen. Utskottet noterar vidare att det pågår en utredning om förutsättningarna för Arbetsförmedlingen att göra kontrollbesök hos arbetsgivare som anställer med stöd och hos anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser. Som regeringen framhåller i direktiven till utredningen är det angeläget med goda förutsättningar och möjligheter till granskning såväl före, under som efter ett beslut om stöd. Utskottet ser med stort intresse fram emot att ta del av utredningens överväganden och förslag. Utskottet noterar i sammanhanget även den pågående utredningen om förbättrade möjligheter till informations-utbyte mellan myndigheter i syfte att bl.a. komma åt missbruk och felaktigt nyttjande av välfärdssystemen.

Vidare noterar utskottet de begränsningar av nystartsjobben i syfte att minska risken för missbruk av stödet som nyligen trätt i kraft. Utskottet

förutsätter att regeringen noga följer upp effekterna av dessa begränsningar och litar till att regeringen vid behov kommer att vidta ytterligare åtgärder för att minska riskerna för missbruk av de subventionerade anställningarna. Enligt utskottets mening finns inte behov av att rikta något tillkännagivande till regeringen för att slå vakt om arbetet med att motverka den brottslighet som riktas mot välfärdssystemen. Med det anförda anser utskottet att kommittémotionerna 2024/25:3070 (S) yrkandena 66–68 och motion 2024/25:353 (S) yrkandena 1 och 2 bör avslås.

När det gäller förslaget i kommittémotion 2024/25:2386 (SD) yrkande 4 om att det bör utredas hur de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kan tidsbegränsas anser utskottet inte att något sådant initiativ bör tas. Det finns enligt utskottet inte heller anledning för riksdagen att rikta något tillkännagivande till regeringen om att förändra etableringsjobben eller om att se över de olika anställningsstöden så som efterfrågas i kommittémotion 2024/25:2948 (C) yrkandena 4 och 5. Utskottet litar till att regeringen fortlöpande utvärderar det arbetsmarknadspolitiska insatsutbudet och aktivt verkar för att göra insatserna och stöden så träffsäkra och effektiva som möjligt. Även dessa yrkanden bör därmed avslås.

När det slutligen gäller behovet av insatser för personer som uppbär försörjningsstöd, vilket uppmärksammas i kommittémotion 2024/25:1906 (V) yrkande 14, anser utskottet i likhet med motionärerna att en fungerande återgång till arbete är en mycket angelägen fråga. En välfungerande rehabiliteringsprocess bygger bl.a. på en god dialog och samverkan mellan berörda aktörer så att sjukskrivna så tidigt som möjligt får tillgång till insatser för att stärka förmågan till förvärsarbete. Det är således med gillande som utskottet noterar uppdragen i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2025 inriktade på att ta till vara sjukskrivnas förvärvsförmåga och ge nödvändigt stöd för att återgå till, eller få, arbete.

Utskottet vill i sammanhanget också framhålla relevansen av tillräckliga drivkrafter till arbete i försörjningsstödet och att det finns ett tydligt aktivitetskrav inom försörjningsstödet. Utskottet noterar det utredningsarbete som har gjorts på detta område, bl.a. av Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet som alldeles nyligen överlämnade sitt betänkande till regeringen. Till skillnad från motionärerna ser utskottet därmed inte att det finns anledning att ta initiativ till ytterligare utredningsarbete på området. Även detta yrkande bör därför avslås.

Insatser för unga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. åtgärder för att stärka ungas etablering på arbetsmarknaden.

Jämför reservation 13 (S).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) anser motionärerna när det gäller ungas etablering på arbetsmarknaden att det finns skäl att återinföra s.k. utbildningskontrakt (yrkande 19) och införa en insats motsvarande den s.k. 90-dagarsgarantin i syfte att bekämpa ungdomsarbetslösheten (yrkande 20).

I motion 2024/25:2297 av Aida Birinxhiku m.fl. (S) framhåller motionärerna behovet av att stärka arbetsmarknaden för unga i Västsverige, bl.a. genom satsningar på ungdomsjobb i utsatta områden.

I motion 2024/25:2768 av Sten Bergheden (M) menar motionären att det bör utarbetas fler möjligheter för ungdomar som hamnar snett i samhället att pröva på arbetslivet i stället för skolan (yrkande 1). För de som inte längre deltar i skolans arbete kan det t.ex. handla om att få andra utbildningsmöjligheter, praktikplatser eller gå med vuxna till en vanlig arbetsplats. Det bör enligt motionären utarbetas möjligheter för ungdomar att få utbildning genom att lära sig yrket praktiskt genom att lära sig av vuxna direkt på arbetsplatsen i stället för genom teoretiska studier (yrkande 2).

Bakgrund

Jobbgarantin för ungdomar

Unga i åldern 16–24 år som har varit arbetslösa och inskrivna på Arbetsförmedlingen i minst tre månader under en fyramånadersperiod kan erbjudas plats i jobbgarantin för ungdomar. Inom programmet erbjuds olika typer av insatser och stöd, t.ex. arbetspraktik, arbetsträning, studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknadsutbildning. Bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet jobbgaranti för ungdomar finns i förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar. Syftet med programmet är att erbjuda ungdomar särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser på ett tidigt stadium för att de så snabbt som möjligt ska få arbete motsvarande hela sitt arbetsutbud eller påbörja eller återgå till en utbildning.

Utredningsförslag om fler vägar till arbetslivet

Regeringen beslutade den 9 juni 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag som bidrar till att trygga kompetensförsörjningen och ger fler elever de kunskaper de behöver för att kunna försörja sig själva.

Utredningen överlämnade i november 2024 sitt betänkande Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74) till regeringen. I betänkandet föreslår utredningen bl.a. nya mer praktiskt inriktade yrkesutbildningar där målgruppen främst är elever som inte är behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Betänkandet har remitterats med svarstid senast den 22 maj 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om insatser för unga behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkring-
en (s. 30 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2023/24:52).

Utskottets ställningstagande

Vikten av att effektivt hjälpa unga att komma i arbete kan inte nog betonas. Att ha en förankring på arbetsmarknaden är en förutsättning för att unga ska ha goda levnadsvillkor och makt att forma sina liv. Utbildning av hög kvalitet är enligt utskottet den enskilt viktigaste insatsen för att ungdomar långsiktigt ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Med det sagt om den centrala betydelsen av en välfungerande utbildningspolitik vill utskottet också understryka vikten av en arbetsmarknadspolitik som skapar goda förutsättningar och underlättar för unga att ta sig in på arbetsmarknaden.

Den ökade arbetslösheten är något som bedöms minska ungdomars möjligheter att få arbete, och i detta läge är det centralt med en effektiv arbetsmarknadspolitik som erbjuder olika typer av insatser och stöd anpassade efter den enskildes behov. Utskottet konstaterar att för unga i åldern 16–24 år finns programmet jobbgarantin för ungdomar, inom vilket erbjuds olika typer av insatser och stöd, t.ex. arbetspraktik, arbetsträning, studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknadsutbildning. De förslag som finns i kommittémotion 2024/25:3070 (S) yrkandena 19 och 20 om att återinföra utbildningskontrakt för unga respektive 90-dagarsgarantin är åtgärder som utskottet inte ser anledning att återvända till. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

När det gäller förslaget i motionen 2024/25:2768 (M) yrkandena 1 och 2 om att utarbeta fler möjligheter för ungdomar som hamnar snett i samhället att pröva på arbetslivet vill utskottet börja med att betona vikten av att synliggöra denna grupp. I grund och botten håller utskottet med motionären om vikten av att undersöka olika alternativ för att stödja denna grupp. Utskottet noterar att utredningen Fler vägar till arbetslivet nyligen har lagt fram ett antal förslag med siktet inställt på konkreta insatser som kan bidra till en snabbare etablering för elever som haft svårt att nå utbildningsmålen i grundskolan. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet och utskottet ser inte anledning att föregripa beredningen av utredningens förslag. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

När det gäller förslaget i motion 2024/25:2297 (S) om behovet av att stärka arbetsmarknaden för unga i Västsverige vill utskottet ännu en gång framhålla betydelsen av en effektiv arbetsmarknadspolitik som anpassas efter situationen på arbetsmarknaden. Det finns och har länge funnits regionala skillnader inom landet när det gäller ungdomsarbetslöshet. Med utgångspunkt från målen och inriktningen för arbetsmarknadspolitikerna är det Arbetsförmedlingens ansvar att fördela resurserna regionalt och lokalt utifrån de arbetssökandes behov och situationen på arbetsmarknaden. Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen av ungdomsarbetslösheten i landet och vid behov vidtar ytterligare åtgärder. I sammanhanget bör också frågan om rörlighet på arbetsmarknaden framhållas. Den som står utan arbete måste vara beredd att gå en utbildning, omskola sig eller söka jobb i en annan kommun. Utskottet ser med det anförda inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av den aktuella motionen, som därför bör avslås.

Insatser för äldre

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder för att äldre ska vara kvar längre i arbetslivet.

Motionerna

I motion 2024/25:1953 av Margareta Cederfeldt (M) anser motionären att det behövs åtgärder för att ha kvar fler personer i arbete efter att de fyllt 60 år. Arbetsförmedlingens uppdrag bör enligt motionären inkludera att matcha arbetslösa personer över 60 år med ett nytt arbete.

I motion 2024/25:2570 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) menar motionären att det bör göras en översyn av gällande regelverk och lagar i syfte att förbättra årsrikas villkor på arbetsmarknaden och göra det möjligt att fortsätta arbeta efter generell pensionsålder för den som så önskar.

I motion 2024/25:2825 av Sten Bergheden (M) anser motionären att det bör göras en översyn för att förbättra möjligheterna för seniorer att fortsätta på arbetsmarknaden även efter den generella pensionsåldern. Det handlar enligt motionären bl.a. om att uppmuntra till nya utbildningar som kan underlätta för fler som vill att kunna vara kvar på arbetsmarknaden längre.

Bakgrund

En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025

I regeringens arbetsmiljöstrategi för 2021–2025 (skr. 2020/21:92) är hållbart arbetsliv ett av strategins fyra fokusområden. Regeringen betonar i skrivelsen

att en central del för att skapa ett längre och hållbart arbetsliv är att bättre ta till vara äldres kompetens och erfarenhet. Arbetslivet behöver enligt regering-
en även bli mer åldersoberoende. Allt fler kan och vill arbeta längre, men
många möter olika hinder i arbetslivet i t.ex. olika regelsystem och avtal.
Åldersdiskriminering bör enligt regeringen motverkas med breda åtgärder, och
en god arbetsmiljö genom hela livet är grundläggande.

Utredningen om en god arbetsmiljö för ett förändrat arbetsliv

Regeringen tillsatte i juni 2024 en utredning med uppdrag att ta fram en ny
arbetsmiljöstrategi (dir. 2024:56). I uppdraget ingår att

- analysera genomslaget för den nu gällande arbetsmiljöstrategin med dess
fyra delmål och bedöma om delmålen är ändamålsenligt utformade
- med utgångspunkt i analysen och bedömningen lämna förslag om en
arbetsmiljöstrategi för 2026–2030 och om vilka delmål som bör gälla för
strategin
- lämna förslag om fortsatta åtgärder 2026–2030 som långsiktigt kan bidra
till delmålen genomslag.

I direktiven till utredningen framhåller regeringen bl.a. vikten av ett hållbart
arbetsliv där alla ska kunna, orka och vilja jobba ett helt arbetsliv samt anför
att för att äldre ska ha möjlighet att arbeta längre behöver förutsättningarna för
ett förlängt arbetsliv förbättras och eventuella hinder undanröjas.

Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 11 juni 2025.

Kansliet för ett hållbart arbetsliv

Regeringen beslutade i september 2021 att inrätta ett kansli för att samordna
arbetet för ett hållbart arbetsliv. Kansliet för hållbart arbetsliv (S 2021:D)
inrättades organisatoriskt på Socialdepartementet. Med anledning av regering-
ens prioriteringar ändrades kansliets uppdrag i mars 2023 så att uppdraget
riktades in på att bättre stärka arbetslinjen, göra det möjligt för fler personer
att delta i arbetslivet, bidra till att säkra kompetensförsörjning, motverka
åldersdiskriminering och bidra till positiva effekter för samhällsekonomin.

Kansliets arbete slutfördes i augusti 2024 genom att departements-
promemorian Ett mer hållbart och längre arbetsliv (Ds 2024:19)
överlämnades till regeringen. I promemorian redogör kansliet bl.a. för olika
insatser och åtgärder som skulle kunna bidra till att åstadkomma ett längre och
mer hållbart arbetsliv. Kansliet betonar bl.a. vikten av att möjliggöra för fler
att jobba längre. Ett område som lyfts fram är behovet av förstärkta insatser
för att möta de utmaningar som finns när det gäller åldersdiskriminering inom
arbetslivet.

Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto

Pensionsgruppen, där samtliga riksdagspartier ingår, ställde sig i oktober 2023 bakom inriktningen om flexibla regler för utbetalning av tjänstepension.

Regeringen överlämnade i juni 2024 propositionen Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto (prop. 2023/24:159) till riksdagen. De flexibla reglerna innebär en möjlighet att under de första fem åren tjänstepensionen betalas ut pausa utbetalningar och förlänga utbetalningstiden. Motsvarande ändringar föreslås även för utbetalning av efterlevandepension och från pensionssparkonto. Riksdagen antog regeringens lagförslag (bet. 2024/25:SkU4, rskr. 2024/25:16). Bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om insatser för äldre behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 57 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2023/24:52).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att Sveriges befolkning sammantaget lever allt längre och är allt friskare. Denna positiva utveckling innebär samtidigt att vi behöver ha ett längre och mer hållbart arbetsliv. Det är därför angeläget att åtgärder vidtas för att skapa bättre förutsättningar där fler vill och kan arbeta mer och högre upp i åldrarna. Inom gruppen äldre finns outnyttjad kompetens som samhället måste bli bättre på att ta till vara för att kunna fullgöra framtida välfärdsåtaganden.

Som tas upp i motionsförslagen i avsnittet är det angeläget att förbättra äldres villkor på arbetsmarknaden och på olika sätt underlätta för fler att stanna kvar längre i arbetslivet. I mångt och mycket handlar det enligt utskottet om att lyfta fram frågan om äldres kompetens och erfarenhet och åldersdiskriminering och få till stånd en attitydförändring. Utestängning av människor som kan och vill arbeta längre upp i åldrarna måste motarbetas på bred front.

Utskottet kan konstatera att övergripande insatser av det slag som efterfrågas i motionerna har präglat regeringens politik och prioriteringar under senare år. Vikten av att ta till vara äldres kompetens och erfarenhet samt motverka åldersdiskriminering lyfts fram på ett tydligt sätt i bl.a. regeringens arbetsmiljöstrategi. Utskottet noterar vidare att Kansliet för hållbart arbetsliv nu har slutfört sitt uppdrag och presenterat ett gediget underlag för vidareutveckling av politiken på området och bättre förutsättningar för fler att stanna kvar längre i arbetslivet. Därtill bör framhållas den möjlighet att pausa uttag av tjänstepension som nyligen införts och som gör det mer attraktivt att

kombinera yrkesarbete med pension. Denna möjlighet är en viktig reform som stärker drivkrafterna att arbeta högre upp i åldrarna.

Frågan om äldre i arbetslivet rör Sveriges framtida välbefinnande. Utskottet kommer med stort intresse att följa det vidare arbetet på området, bl.a. arbetet med en ny arbetsmiljöstrategi, och ser för närvarande inte skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen med anledning av något av förslagen i motionerna 2024/25:1953 (M), 2024/25:2570 (M) eller 2024/25:2825 (M). De aktuella motionerna bör därmed avslås.

Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. Arbetsförmedlingens arbete med målgruppen personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Jämför reservation 14 (S) och särskilt yttrande 4 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3070 av Ardalán Shekarabi m.fl. (S) anser motionärerna att det behöver säkerställas att personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga får snabbt, effektivt och individanpassat stöd att komma i arbete eller utbildning (yrkande 14).

I kommittémotion 2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) anser motionärerna att Arbetsförmedlingen bör få i uppdrag att säkerställa att myndigheten har det stöd och den specialistkompetens som personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har rätt till (yrkande 7). Motionärerna föreslår också att Arbetsförmedlingen bör ges möjligheten att ge rehabiliterande insatser och hjälpmedel till dem som drabbas av en funktionsnedsättning samtidigt som de har en anställning (yrkande 10). Motionärerna ser också ett behov av att utreda kostnaden för att koppla lönebidragstaket till det index som följer den allmänna löneutvecklingen (yrkande 14).

I motion 2024/25:1688 av Hans Ekström (S) anser motionären att en höjning av åldersgränsen för lönebidrag bör utredas. Enligt motionären bör regelverket för lönebidrag bättre anpassas till de nya reglerna för pension.

I motion 2024/25:706 av Daniel Persson (SD) anser motionären att det bör utredas hur företag kan få rätt förutsättningar för att anställa personer med funktionsnedsättning.

I motion 2024/25:2120 av Lars Beckman (M) anser motionären att Arbetsförmedlingen bör ges ett förebyggande uppdrag när det gäller personer

som har ett arbete och förvärvar en funktionsnedsättning eller där funktionsnedsättningen successivt tilltar.

I motion 2024/25:273 av Camilla Rinaldo Miller och Dan Hovskär (båda KD) anser motionärerna att det behövs ett mer individanpassat arbetsstöd för personer med funktionsnedsättning. Motionärerna anser att en lagreglerad rättighet till kvalificerat arbetsstöd bör utredas.

Bakgrund

Arbetsförmedlingens sektorsansvar

Enligt sin instruktion ska Arbetsförmedlingen verka för att förbättra arbetsmarknadssituationen för personer som har en funktionsnedsättning och upprätthålla egen kompetens och verksamhet för att stödja personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att få eller behålla ett arbete. Myndigheten har inom arbetsmarknadspolitiken ett samlat ansvar, sektorsansvar, för frågor som rör möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få och behålla ett arbete. Myndigheten ska inom ramen för detta ansvar vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter, detta enligt 7 § förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen.

Särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Den övergripande arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras bl.a. i lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och de underliggande förordningarna (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

Personer med funktionsnedsättning har tillgång till Arbetsförmedlingens hela utbud av insatser. Det finns också särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och dessa regleras i förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. De särskilda insatserna räknas upp i 1 §:

1. bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen
2. bidrag till litteratur och tolk för personer med syn- eller hörselnedsättning
3. bidrag för personligt biträde
4. särskild stödperson för introduktion och uppföljning (SIUS)
5. bidrag till uppstartskostnader vid start av näringsverksamhet
6. lönebidrag
7. skyddat arbete.

Förordningen innehåller också flera bestämmelser för var och en av de olika insatserna och dessutom vissa gemensamma bestämmelser.

Lönebidrag

Lönebidrag regleras i förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. För att en arbetsgivare ska vara berättigad till lönebidrag ska den arbetssökande ha en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Arbetsförmedlaren ska göra en bedömning av om den arbetssökande har ett behov av insatsen genom en arbetsmarknadspolitisk bedömning. Arbetsförmedlingen avgör storleken på lönebidraget utifrån den anställdes lönekostnad och arbetsförmåga. Det finns tre former av lönebidrag: lönebidrag för utveckling i anställning, lönebidrag för anställning och lönebidrag för trygghet i anställning, med olika maximal längd på stödet. Utöver lönebidrag kan Arbetsförmedlingen lämna ett ekonomiskt bidrag till arbetsgivaren som kompletterar bidraget för lönekostnaderna. Därutöver kan arbetsgivaren få ersättning för hjälpmedel och personligt biträde. För lönebidragen gäller att lön och andra anställningsförmåner ska följa av kollektivavtal eller i väsentliga delar ska vara likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal inom branschen.

Pågående granskning av arbetsmarknadspolitiken för personer med funktionsnedsättning

Inom effektivitetsrevisionen genomför Riksrevisionen för närvarande en granskning av genomförandet av arbetsmarknadspolitiken för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Granskningen ska svara på om Arbetsförmedlingen arbetar effektivt för att stödja personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Även regeringens styrning på området omfattas av granskningen. Resultatet av granskningen kommer att presenteras i en rapport med planerad publicering i juni 2025.

Budgetpropositionen för 2025

Regeringen lyfter i budgetpropositionen för 2025 fram att det finns en betydande grupp av inskrivna arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden och som har stora behov av stöd. Arbetsförmedlingen ska därför i högre utsträckning tillhandahålla förstärkt stöd med egen personal till arbetssökande med stora stödbehov, som ett komplement till matchningstjänster. Det är enligt regeringen en viktig åtgärd bl.a. för att stärka möjligheterna till arbete för utrikes födda, och därmed förbättra integrationen, och för personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Samtidigt minskas medlen för matchningstjänster.

När det gäller personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga anför regeringen vidare att personer med syn- eller hörselnedsättning behöver inkluderas i arbetslivet i större utsträckning än i dag och att regeringen därför avser att förtydliga Arbetsförmedlingens bidrag för personer med behov av tolkning, t.ex. teckenspråktolkning, samt vidga stödet avseende hur bidraget till litteratur och tolkstöd kan användas.

Regeringen anför också att den fortsätter arbetet med att förenkla det arbetsmarknadspolitiska insatsutbudet. För personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga finns i dag möjligheten till bidrag för uppstartskostnader vid start av näringsverksamhet. För att förenkla administrationen av stödet anger regeringen att den avser att avskaffa bidraget för uppstartskostnader och i stället förlänga tiden inom programmet stöd till start av näringsverksamhet för dessa personer. Syftet är att det ska medföra en tydligare och enklare hantering såväl för stödmottagare som för Arbetsförmedlingen (prop. 2024/25:1 utg.omr. 14 avsnitt 3.5 och 3.6).

Uppdrag i Arbetsförmedlingens regleringsbrev

Enligt Arbetsförmedlingens regleringsbrev för budgetåret 2025 har myndigheten i uppdrag att förbättra förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att komma i arbete. Regeringen har bl.a. gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att öka kännedomen om de insatser som finns tillgängliga för personer med funktionsnedsättning vid en anställning. Myndigheten ska också fortsätta arbetet med att förkorta tiden det tar att identifiera funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga, och fortsätta att anvisa dem som varit arbetslösa länge till anställning med lönebidrag hos Samhall.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 46 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2023/24:52).

Utskottets ställningstagande

Möjligheten till arbete är en grundläggande rättvisefråga och avgörande för att bryta utanförskap och stärka välfärden. Att ta till vara kompetens och arbetsförmåga hos alla människor är därför en fundamental princip för arbetsmarknadspolitiken. Hur och i vilken grad en funktionsnedsättning påverkar arbetslivet beror i hög grad på omständigheterna.

Utskottet välkomnar den ambition om att skapa ett arbetsliv med de bästa möjliga förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga som genomsyrar samtliga motionsförslag i avsnittet. Det är fråga om en grupp som ofta är utsatt på arbetsmarknaden och det är ett område som behöver prioriteras.

Utskottet konstaterar att några av motionsförslagen är inriktade på hur Arbetsförmedlingens arbete för att stödja personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga bedrivs. I kommittémotion 2024/25:3070 (S) yrkande 14 betonas vikten av ett snabbt, effektivt och individanpassat stöd och i kommittémotion 2024/25:2386 (SD) yrkande 7 menar motionärerna att

det måste säkerställas att Arbetsförmedlingen har tillräcklig specialistkompetens inom området.

När det gäller möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få eller behålla ett arbete vill utskottet inleda med att betona Arbetsförmedlingens viktiga roll. Myndigheten är en nyckelaktör med sin breda verktygslåda av insatser för arbetssökande, däribland insatser som är specifikt riktade till personer med funktionsnedsättning. Utskottet vill i sammanhanget även peka på Arbetsförmedlingens instruktion av vilken det framgår att myndigheten ska upprätthålla egen kompetens och verksamhet för att stödja personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att få eller behålla ett arbete. Utskottet vill vidare uppmärksamma de prioriteringar som regeringen gjort i budgeten för 2025 vilka bl.a. består av satsningar på att Arbetsförmedlingen i högre utsträckning ska tillhandahålla förstärkt stöd med egen personal till arbetssökande med stora stödbehov – en åtgärd som enligt utskottet får anses ligga väl i linje med det som efterfrågas i de aktuella motionsförslagen. Värt att betona är också vikten av att myndigheten fortsätter arbetet med att väsentligt korta ned den tid det i genomsnitt tar att identifiera och registrera funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga.

Utskottet noterar även Riksrevisionens pågående granskning av arbetsmarknadspolitiken för personer med funktionsnedsättning. Granskningen omfattar såväl Arbetsförmedlingens arbete som regeringens styrning på området, och utskottet anser att resultatet av denna granskning bör inväntas innan det kan bli aktuellt att överväga något initiativ inriktat på Arbetsförmedlingens arbete med den aktuella målgruppen. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

Inte heller med anledning av övriga motionsförslag i detta avsnitt, som bl.a. handlar om rehabiliterande insatser, hjälpmedel och arbetsstöd samt de arbetsmarknadspolitiska insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, kan utskottet se att det finns behov av att ta något initiativ. Utskottet noterar i detta sammanhang bl.a. uppdraget till Arbetsförmedlingen om att genomföra särskilda informationsinsatser för att öka kännedomen och kunskapen hos arbetsgivare om de stöd till personer med funktionsnedsättning som finns tillgängliga i samband med och under en anställning. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen på området och att regeringen är beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder för att förbättra förutsättningarna och underlätta för personer med funktionsnedsättning att vara delaktiga i arbetslivet. Utskottet anser därmed att även kommittémotion 2024/25:2386 (SD) yrkandena 10 och 14 och motionerna 2024/25:1688 (S), 2024/25:706 (SD), 2024/25:2120 (M) och 2024/25:273 (KD) bör avslås.

Samhall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Samhalls verksamhet.
Jämför reservation 15 (S), 16 (SD) och 17 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) anser motionärerna att Samhall i större utsträckning bör ta hänsyn till arbetstagares individuella förutsättningar (yrkande 15). Motionärerna framhåller också behovet av ett bättre informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Samhall (yrkande 16). Vidare anser motionärerna att det bör göras en översyn med syftet att se om Samhall har en ändamålsenlig organisationsform (yrkande 17). Motionärerna framhåller även att utformningen av merkostnadsersättningen bör ses över för att bli flexiblare och därmed ge bättre förutsättningar att möta varje arbetstagares individuella behov (yrkande 18).

I kommittémotion 2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) anser motionärerna att regeringen måste säkerställa att Samhalls vinstkrav utreds inom ramen för den pågående översynen (yrkande 11). Motionärerna pekar även på det stora antal arbetsplatsolyckor som Samhall har haft och att många av dessa aldrig anmälts till Försäkringskassan. Mot denna bakgrund anser de att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att Samhall har de rutiner och verktyg som krävs för att anmäla arbetsolyckor (yrkande 12).

I kommittémotion 2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) framhåller motionärerna vikten av att en översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar tar fasta på hur osund konkurrens kan undvikas, och hur företaget bättre kan medverka till att utveckla och kompetensförsörja den reguljära arbetsmarknaden (yrkande 3).

I motion 2024/25:770 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S) anser motionärerna att regeringen bör återkomma med förslag på förändringar när det gäller Samhall. Enligt motionärerna måste Samhall återgå till att bli en arbetsplats där individens behov styr, inte bolags- och vinstintresse.

Bakgrund

Samhall Aktiebolag

Samhall Aktiebolag (Samhall) är ett statligt ägt bolag med samhällsuppdraget att producera efterfrågade varor och tjänster och genom detta skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det är riksdagen som beslutar om samhällsuppdraget som syftar till att generera andra effekter än ekonomisk avkastning till ägaren (prop. 1991/92:91, bet. 1991/92:AU16, rskr. 1991/92:249).

Verksamheten vid Samhall ska bedrivas enligt affärsmässiga principer och på marknadens villkor, och det övriga näringslivet ska i det sammanhanget inte utsättas för osund konkurrens. Statens samlade styrning av Samhalls verksamhet innefattar bl.a. bolagsordning och ägaranvisning, de författningar och beslut som styr anvisningar till anställning hos Samhall och den finansiella styrning som sker i form av den s.k. merkostnadsersättningen från staten. Den nu gällande bolagsordningen antogs vid Samhalls bolagsstämma den 28 april 2014.

Det är Arbetsförmedlingen som anvisar personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga till anställning hos Samhall. Av förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga framgår att Arbetsförmedlingen får besluta om skyddat arbete hos Samhall för en person vars arbetsförmåga är så nedsatt till följd av en funktionsnedsättning att personen inte kan få något annat arbete och vars behov inte kan tillgodoses genom andra insatser.

För uppdraget erhåller Samhall statlig ersättning. Villkoren för den statliga ersättningen, vanligtvis kallad merkostnadsersättningen, framgår av förordningen (2018:1528) om statlig ersättning till Samhall Aktiebolag för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Den ersättning som ska betalas till Samhall för uppdraget bestäms inför varje kalenderår och föreslås i regeringens budgetproposition, utgiftsområde 14, anslaget 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

Riksrevisionens granskning av Samhall

Riksrevisionen har genomfört en effektivitetsgranskning av Samhall Aktiebolag inriktad på om bolaget uppfyller sitt samhällsuppdrag. Resultat av granskningen redovisas av Riksrevisionen i granskningsrapporten Samhalls samhällsuppdrag – styrning och organisation i behov av förändring (RiR 2023:14).

Riksrevisionen framhåller i rapporten att Samhall har skapat meningsfulla arbeten, i betydelsen att de har varit efterfrågade av marknaden. Riksrevisionen bedömer dock att Samhall brister i att ge utvecklande arbeten till sina anställda. Riksrevisionens övergripande slutsats är därför att Samhall inte uppfyller hela sitt samhällsuppdrag. Riksrevisionens bedömning är att såväl regeringens styrning som Samhalls styrning och organisation i alltför hög grad har prioriterat affärsmässig utveckling framför utveckling av de anställdas arbetsförmåga. Därtill har ägaren inte gett Samhall stabila finansiella förutsättningar. Granskningen visar att Arbetsförmedlingen i huvudsak anvisar personer ur rätt målgrupper till Samhall, men att det finns effektivitetsbrister i flera led av anvisningsprocessen.

Utredning om översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar

Regeringen beslutade i januari 2024 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar (dir. 2024:4). Syftet med översynen är att säkerställa att verksamheten når rätt individer och utformas på ett sätt som ger dessa individer bästa möjliga stöd.

Utredaren ska bl.a.

- kartlägga Samhalls målgrupp i fråga om storlek och sammansättning och analysera målgruppens stödbehov
- analysera om Samhalls verksamhet erbjuder meningsfulla och utvecklande arbeten för målgruppen
- analysera de processer hos Arbetsförmedlingen och Samhall som leder fram till urval, anvisning och anställning
- analysera om det finns behov av ytterligare stödinsatser för individen före, vid sidan av, eller som en del av en anställning hos Samhall, och om idéburna aktörer kan spela en större roll i detta avseende
- analysera om transparensen i och kontrollen av hur Samhall använder den statliga merkostnadsersättningen kan utvecklas
- vid behov lämna förslag till förändringar av statens samlade styrning av Samhalls verksamhet, inklusive nödvändiga författningsförslag.

När det gäller den del av uppdraget som handlar om att analysera Samhalls verksamhet och den samlade styrningen anger regeringen bl.a. att utgångspunkten är att Samhall även i fortsättningen ska vara ett statligt bolag vars uppdrag ska innefatta produktion av efterfrågade varor och tjänster. Uppdraget ska redovisas senast den 24 mars 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

Skrivelse 2023/24:51 Riksrevisionens rapport om Samhalls samhällsuppdrag

I betänkande 2023/24:AU4 behandlade utskottet regeringens skrivelse 2023/24:51 Riksrevisionens rapport om Samhalls samhällsuppdrag och tre följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen. Utskottet behandlade i betänkandet även sex yrkanden om Samhall i motioner från allmänna motionstiden 2023/24. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lägga regeringens skrivelse till handlingarna och avslå samtliga motioner. Riksdagen beslutade i enligt med utskottets förslag (rskr. 2023/24:138).

Skrivelse 2023/24:140 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande

I betänkande 2024/25:NU4 behandlade näringsutskottet regeringens skrivelse 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (skr. 2023/24:140). Två

av yrkandena i följdmotionerna rörde Samhall. I ett yttrande till näringsutskottet föreslog arbetsmarknadsutskottet att de aktuella yrkandena skulle avstyrkas (yttr. 2024/25:AU2y). Näringsutskottet föreslog att riksdagen skulle lägga regeringens skrivelse till handlingarna och avslå samtliga motioner. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2024/25:NU4, rskr. 2024/25:129).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att Samhall sedan starten har spelat en viktig roll för många människor med olika typer av funktionsnedsättning och för arbetsmarknadspolitiken i stort. Enligt sitt samhällsuppdrag ska bolaget skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför en nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. Samhall som verktyg för att fler ska komma i arbete efter sina förutsättningar bör värnas, och det är således angeläget att den kritik som framkommit och de brister som identifierats av bl.a. Riksrevisionen uppmärksammas och åtgärdas.

Flertalet av förslagen i motionerna i detta avsnitt rör frågeställningar som på olika sätt handlar om att Samhalls verksamhet behöver ses över. Utskottet konstaterar att den pågående utredningen om Samhall har ett brett uppdrag som omfattar att se över både uppdrag, verksamhet och förutsättningar, och att syftet med översynen är att säkerställa att verksamheten når rätt individer och utformas på ett sätt som ger dessa individer bästa möjliga stöd. Förslagen om en översyn av Samhalls verksamhet ligger enligt utskottet inom ramen för den pågående utredningen, vilken inom kort ska överlämna sitt betänkande till regeringen. Utskottet ser inte att det finns skäl att föregripa den pågående översynen och den kommande beredningen av utredningens överväganden och förslag. Kommittémotionerna 2024/25:3070 (S) yrkandena 15, 16 och 18, 2024/25:2386 (SD) yrkande 11 och 2024/25:2948 (C) yrkande 3 samt motion 2024/25:770 (S) bör därmed avslås.

När det gäller Samhalls organisationsform som tas upp i kommittémotion 2024/25:3070 (S) yrkande 17 anser utskottet liksom regeringen att Samhall även i fortsättningen ska vara ett statligt bolag vars uppdrag ska innefatta produktion av efterfrågade varor och tjänster. Till skillnad från motionärerna anser utskottet således inte att organisationsformen bör ses över. Det aktuella yrkandet bör därmed avslås.

I fråga om att säkerställa att Samhall har rutiner och verktyg för att anmäla arbetsplatsolyckor, vilket tas upp i kommittémotion 2024/25:2386 (SD) yrkande 12, har utskottet samma grundinställning som motionärerna om vikten av att säkerställa att sådana rutiner finns och att Samhall bedriver ett fullgott arbetsmiljöarbete. Det övergripande ansvaret för att i verksamheten följa de lagar och regler som gäller för arbetsmiljön och följa upp frågor inom det området ligger hos Samhalls styrelse och ledning. Utskottet förutsätter att regeringen regelbundet följer upp Samhalls arbete med arbetsmiljöfrågor, bl.a.

vid s.k. ägardialoger med bolaget. Utskottet anser därmed att något tillkännagivande till regeringen i frågan inte är nödvändigt, varför yrkandet bör avslås.

Arbetsintegrerande sociala företag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om arbetsintegrerande sociala företag.

Jämför reservation 18 (S).

Motionerna

I motion 2024/25:921 av Monica Haider och Tomas Eneroth (båda S) anser motionärerna att sociala företag behöver ges bättre förutsättningar att verka inom ramen för arbetsmarknadspolitiken.

I motion 2024/25:1760 av Hanna Westerén (S) anser motionären att ideella organisationer och arbetsintegrerande sociala kooperativ bör få mer hållbara ekonomiska villkor. Att se över nivån på lönebidragen kan enligt motionären vara en del i att skapa mer hållbara villkor för dessa aktörer.

Bakgrund

Arbetsintegrerande sociala företag

Sociala företag bedrivs inom en mängd olika områden men kännetecknande är att verksamheten är ett medel för att uppnå samhällsnyttiga mål. Arbetsintegrerande sociala företag har som övergripande mål att stödja människor som normalt har svårt att få eller behålla ett arbete på arbetsmarknaden och genom arbete och delaktighet integrera dem i samhället. Det finns inte något särskilt regelverk eller någon särskild företagsform för arbetsintegrerande sociala företag. Företagen är dock ofta kooperativ som ägs och drivs av de som verksamheten är till för. Många är organiserade i företagsformen ekonomisk förening, men de drivs även t.ex. i form av ideell förening eller som aktiebolag med begränsad vinstutdelning.

EU-rekommendation om utarbetande av ramvillkor för den sociala ekonomin

EU:s ministerråd antog den 27 november 2023 en rekommendation om utveckling av ramvillkor för den sociala ekonomin (C/2023/1344). Beslutet av ministerrådet innebär bl.a. att Sverige senast i november 2025 ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras att vidtas för att stärka den sociala ekonomin.

Beslutet i ministerrådet utgår från Europeiska kommissionens handlingsplan för den sociala ekonomin, som antogs i slutet av 2021. I handlingsplanen

konstateras att det finns en stor outnyttjad potential inom den sociala ekonomin som bl.a. kan öka den ekonomiska tillväxten och skapa nya arbetstillfällen om lämpliga åtgärder vidtas.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om arbetsintegrerande sociala företag behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 55 f.). Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2023/24:52).

Utskottets ställningstagande

Som framgått tydligt ovan anser utskottet att det är angeläget att skapa vägar till arbete för personer som av olika anledningar har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Liksom motionärerna i motionerna 2024/25:921 (S) och 2024/25:1760 (S) menar utskottet att arbetsintegrerande sociala företag är en väg till arbete som bör värnas. Enligt utskottet ska företagen givetvis ges goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet. Utskottet anser dock inte att det bör riktas något tillkännagivande till regeringen med anledning av de aktuella motionerna. Utskottet litar till att regeringen tar till vara den potential som finns inom den sociala ekonomin, och verkar för goda villkor för denna sektor. Utskottet noterar även att EU:s medlemsstater i slutet av 2025 förväntas redovisa vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras att vidtas för att stärka den sociala ekonomin. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

Arbetslöshetsförsäkringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. nedtrappningsbestämmelserna i det nya regelverket för arbetslöshetsförsäkringen, åldersgränserna i försäkringen och villkoren för företagare.

Jämför reservation 19 (S), 20 (V) och 21 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) anser motionärerna att vissa ändringar bör göras av regelverket för arbetslöshetsförsäkringen (yrkande 23). Motionärerna kritiserar bl.a. den branta nedtrappning av ersättningen efter 100 dagars arbetslöshet som är del av den nya lagstiftningen för arbetslöshetsförsäkringen.

I kommittémotion 2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) anser motionärerna att det bör utredas hur ensamföretagare ska kunna få ett skydd

som är mer likt det anställda har vid arbetslöshet (yrkande 1). Vidare anser motionärerna att berörda myndigheter bör ges i uppdrag att vidta åtgärder för att säkra möjligheten till ideellt engagemang utan att rätten till arbetslöshetsersättning går förlorad (yrkande 8).

I kommittémotion 2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) föreslår motionärerna att reglerna för arbetslöshetsförsäkringen ändras så att arbetssökande, med bibehållen ersättning, kan fortsätta sedan tidigare påbörjade deltidstudier som inte begränsar deras möjligheter att ta ett nytt arbete (yrkande 19).

I motion 2024/25:347 av Markus Kallifatides (S) har motionären förslag om att ersättning från arbetslöshetsförsäkringen ska indexeras i linje med inflationen (yrkande 1).

I motion 2024/25:849 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S) lyfter motionärerna fram behovet av en arbetslöshetsförsäkring som tar hänsyn till företagares villkor (yrkande 3). Motionärerna vill se rättvisare bestämmelser när det gäller arbetslöshetsförsäkring vid företagskonkurser.

I motion 2024/25:2540 av Boriana Åberg (M) anser motionären att regelverket för arbetslöshetsförsäkringen bör ses över så att personer som själva väljer att avsluta sin anställning utan särskild anledning inte ska ha rätt till arbetslöshetsersättning.

I motion 2024/25:494 av Mikael Larsson (C) anser motionären att den övre åldersgränsen för rätten att vara medlem i en arbetslöshetskassa och få arbetslöshetsersättning bör höjas ytterligare och att detta bör utredas.

I motion 2024/25:1200 av Niels Paarup-Petersen (C) tar motionären upp situationen för gränspendlare i Öresundsregionen och anser att regeringen bör ta initiativ till en rättvisare arbetslöshetsförsäkring för gränspendlare (yrkandena 1 och 7).

I motion 2024/25:859 av Jamal El-Haj (-) anser motionären att nödvändiga åtgärder behöver genomföras för att åstadkomma en skälig och rättvis arbetslöshetsförsäkring, bl.a. så att fler kan få ut 80 procent av sin tidigare inkomst. Motsvarande förslag framför samme motionär även i motion 2024/25:1711 yrkande 1. I denna motion har motionären även förslag om att ersättningsnivåerna bör indexeras och justeras i enlighet med inflationen (yrkande 2).

Bakgrund

En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster

Den 1 oktober 2025 träder lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring i kraft (prop. 2023/24:128, bet. 2023/24:AU9, rskr. 2023/24:267). Genom lagen upphävs lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Till skillnad från gällande lagstiftning som bygger på att den sökande måste uppfylla ett arbetsvillkor innebär den nya lagstiftningen att rätten till arbetslöshetsersättning kommer att vara baserad på att den som ansöker om sådan ersättning måste uppfylla ett inkomstvillkor. De inkomster som har använts för att den sökande ska kvalificera sig för rätt till arbetslöshetsersättning kommer också att användas vid beräkningen av ersättningens

storlek. Med den nya lagstiftningen kommer ersättning att lämnas med olika ersättningsnivåer utifrån tiden som en sökande har varit medlem i eller ansluten till en arbetslöshetskassa, och ersättningsperiodens längd kommer att vara differentierad utifrån sökandens arbetsmarknadsförankring. En nedtrappning av ersättningen kommer att påbörjas efter 100 ersättningsdagar, då med 10 procentenheter. Efter 200 dagar trappas den ned med ytterligare 5 procentenheter. Den som fortfarande är arbetslös efter 300 dagar har rätt till aktivitetsstöd, som även det trappas ned med 5 procentenheter var hundra dag.

Den övre åldersgränsen för rätten till arbetslöshetsersättning är kopplad till åldersgränserna i det allmänna pensionssystemet och är för närvarande 66 år. Från och med den 1 januari 2026 knyts den i stället till riktåldern för pension enligt socialförsäkringsbalken.

Förutsättningsutredningen – en ny kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring

Som en följd av parternas principöverenskommelse om trygghet, omställning och anställningsskydd, inom vilken parterna presenterat ett förslag om att utreda förutsättningarna för en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring, tillsatte regeringen i augusti 2021 en särskild utredare med uppdrag att utreda förutsättningarna för en kollektivavtalad försäkring samt för- och nackdelar med ett sådant förslag (dir. 2021:64).

I utredningens delbetänkande (SOU 2023:41) beskrivs förutsättningarna för en ny kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring. I sitt slutbetänkande (SOU 2024:86) redovisar utredningen möjlig utformning av och alternativ för ett sådant system, liksom konsekvenser av det. Utredningens modell för en eventuell kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring innebär att arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer (eller enskilda arbetsgivare genom s.k. hängavtal) skulle ha möjlighet att teckna kollektivavtal om arbetslöshetsförsäkring.

Inom ramen för konsekvensbeskrivningen har utredningen analyserat några alternativ till en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring. De alternativ som analyserats närmare är framför allt:

- generell takhöjning i den statliga arbetslöshetsförsäkringen
- indexering av den statliga arbetslöshetsförsäkringen
- generösare trygghetsavtal
- kompletterande inkomstförsäkringar som omfattar fler på arbetsmarknaden.

Betänkandena bereds inom Regeringskansliet.

Integration av den nordiska arbetsmarknaden

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden som innebär att invånare i Norden kan arbeta i ett annat nordiskt land formaliserades i en överenskommelse mellan de nordiska regeringarna 1954.

Sverige innehade under 2024 ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Det svenska ordförandeskapet tog utgångspunkt i ett säkrare, grönare och friare Norden, med ett särskilt fokus på ett integrerat Norden utan gränshinder. Som en del av det svenska ordförandeskapet arrangerades en konferens för att uppmärksamma att vi i 70 år haft en gemensam nordisk arbetsmarknad. Vid konferensen diskuterades konkreta åtgärder för att förbättra och stärka det nordiska samarbetet, och det betonades att det är avgörande att fortsätta att utveckla och anpassa den nordiska modellen för att möta nya krav och utmaningar. Särskilda utmaningar för Öresundsregionen lyftes även fram.

I rapporten *The Common Nordic Labour Market 70 Years and Beyond* (2024:14), publicerad av den nordiska forskningsinstitutionen Nordregio, diskuteras bl.a. utmaningar och möjligheter för en ökad integration av den nordiska arbetsmarknaden.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner

Motionsyrkanden om arbetslöshetsförsäkringen behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 59 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2023/24:52).

En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster

I propositionen *En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster* (prop. 2023/24:128) föreslår regeringen en ny lag om arbetslöshetsförsäkring och ändringar i bl.a. lagen om arbetslöshetskassor. Utskottet tillstyrkte regeringens lagförslag (bet. 2023/24:AU9). I betänkandet behandlade utskottet även ett tjugotal yrkanden i följdmotioner. Samtliga motionsyrkanden avstyrktes av utskottet. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2023/24:267).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis betona den viktiga och centrala roll som arbetslöshetsförsäkringen har inom arbetsmarknadspolitik för den som har förlorat sitt arbete och söker ett nytt. En fungerande arbetslöshetsförsäkring verkar också som en automatisk stabilisator som upprätthåller enskildas konsumtionsförmåga och den inhemska köpkraften vid konjunkturedgångar. En bärande utgångspunkt i arbetslöshetsförsäkringen är dess funktion som omställningsförsäkring och en naturlig del är således att den bör vara utformad så att sökande ges tydliga incitament att korta ned tiden i arbetslöshet.

Utskottet konstaterar att majoriteten av motionsförslagen i avsnittet är inriktade på att på olika sätt förändra utformningen av arbetslöshetsförsäkringen. Det handlar bl.a. om nedtrappningsreglerna i det regelverk som

träder i kraft till hösten, situationen för olika grupper och villkoren för att vara medlem i en arbetslöshetskassa.

Utskottet konstaterar att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen under lång tid har stått högt på den politiska dagordningen. Ett omfattande utredningsarbete har genomförts, och med grund i detta arbete lade regeringen under förra året fram en proposition med förslag till ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen baserad på inkomster. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag, och det nya regelverket träder i kraft den 1 oktober 2025. Utskottet noterar vidare att en ny förordning om arbetslöshetsförsäkring och andra förordningsändringar som ska komplettera den nya lagen beslutades av regeringen i december 2024.

Enligt utskottet är det viktigt att låta det reformerade regelverket etableras och utskottet ser inte att det finns skäl för riksdagen att i nuläget ta några initiativ med anledning av något av de förslag som handlar om att förändra vissa utpekade bestämmelser i regelverket för arbetslöshetsförsäkringen eller de förslag som mer allmänt tar sikte på att se över villkoren för vissa grupper. Utskottet litar till att regeringen följer tillämpningen av regelverket för arbetslöshetsförsäkringen mycket noga och vid behov kommer att vidta åtgärder och återkomma till riksdagen med förslag.

Utskottet vill i sammanhanget också uppmärksamma den s.k. Förutsättningsutredningen som haft i uppdrag att utreda förutsättningarna för en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring. Utredningen har nyligen avslutat sitt uppdrag och arbete med att bereda utredningens överväganden och förslag har nu tagit vid inom Regeringskansliet.

Med det anförda anser utskottet att kommittémotionerna 2024/25:3070 (S) yrkande 23, 2024/25:553 (V) yrkandena 1 och 8, 2024/25:2948 (C) yrkande 19 och motionerna 2024/25:347 (S) yrkande 1, 2024/25:849 (S) yrkande 3, 2024/25:2540 (M), 2024/25:494 (C), 2024/25:859 (-) och 2024/25:1711 (-) yrkandena 1 och 2 bör avslås.

När det gäller frågan om villkoren för gränspendlare i Öresundsregionen vilken tas upp i motion 2024/25:1200 (C) yrkandena 1 och 7 vill utskottet understryka vikten av att värna den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Det ska vara enkelt att leva, studera, arbeta och driva företag i hela Norden och över gränserna. Utskottet noterar med gillande att regeringen under 2024 under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet riktade ljuset mot vad som behöver vidareutvecklas för ökad gränsöverskridande rörlighet hos arbetskraften. Utskottet hyser förtroende för att regeringen noga följer frågan om villkoren för gränspendlare och gör vad den kan för att olika gränshinder ska undanröjas. Utskottet anser därmed att även dessa yrkanden bör avslås.

Reservationer

1. Fler vägar till jobb, punkt 1 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 2 och avslår motionerna

2024/25:2088 av Lars Beckman (M),

2024/25:2210 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2024/25:2619 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 1,

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 4, 7 och 9 samt

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

I stället för subventionerade arbeten där individen får lämna arbetsplatsen samma dag som subventionen upphör vill vi se fler arbetsplatsnära utbildningsplatser som ger individen möjlighet att få användbar arbetslivserfarenhet i kombination med teoretiska studier. Vi menar att det måste skapas förutsättningar för parterna att ta fram en modell för ett svenskt lärlingssystem. Vid en internationell utblick finns flera olika framgångsrika varianter. En svensk modell för sådana anställningar behöver formas utifrån de förutsättningar som finns på den svenska arbetsmarknaden. Parterna ska finnas med i allt från utformningen av lärlingsplatserna till urvalet av kandidater. En lärlingsanställning ska inte begränsas till någon specifik kategori av arbetssökande utan ska styras av behov och möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen. Vi noterar det utredningsförslag som regeringen nyligen tagit emot, men menar till skillnad från utskottet att detta inte bör hindra att även andra alternativ övervägs.

Vi anser därmed att regeringen bör utreda möjligheten att införa en ny form av lärlingsanställningar i enlighet med det vi anført ovan.

2. Fler vägar till jobb, punkt 1 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 16 och
avslår motionerna

2024/25:2088 av Lars Beckman (M),

2024/25:2210 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 2,

2024/25:2619 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 1 och

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 4, 7 och 9.

Ställningstagande

Det är enligt min mening av stor vikt att förbättra möjligheterna för den s.k. gig-ekonomin och vidta åtgärder för att underlätta skapandet av gig-jobb. Arbete som utförs i denna form kan för många vara ett betydelsefullt steg in på arbetsmarknaden. Ett första viktigt steg för att uppmärksamma situationen för gig-jobbare har tagits genom den utredning på skatteområdet om förenklade skatteregler för att underlätta och främja egenföretagande som tillsattes inom ramen för det s.k. januariavtalet, och som presenterades 2021 (SOU 2021:55). Till skillnad från utskottet som inte verkar inse potentialen i gig-ekonomin menar jag att det utan fördröjning måste tas ytterligare initiativ på området.

Jag anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att underlätta skapandet av gig-jobb.

När det gäller frågan om att stimulera arbetskraftens geografiska rörlighet anser jag att ett flyttbidrag till delar av landet med särskilda behov av arbetskraft bör införas. Jag hänvisar i denna del till Centerpartiets budgetförslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv som utskottet behandlade i betänkande 2024/25:AU2.

3. Fler vägar till jobb, punkt 1 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2619 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 1 och

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 4, 7 och 9,
bifaller delvis motion

2024/25:2210 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motionerna

2024/25:2088 av Lars Beckman (M),

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 2 och

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

Det finns ett stort behov av att sänka trösklarna för att flytta inom landet. Stärkta incitament för arbetskraftens rörlighet behövs för att jämna ut obalanser på arbetsmarknaden och därigenom stödja de regioner som har svårt att finna arbetskraft som uppfyller de ekonomiska och industriella behoven. Att erbjuda ekonomiska stödåtgärder, bostadsbidrag och hjälp med flyttkostnader är olika sätt att uppmuntra arbetssökande att flytta till områden med hög efterfrågan på arbetskraft.

Jag anser därmed att regeringen bör överväga att införa ett flyttbidrag samt i övrigt skapa stärkta incitament för arbetskraftens rörlighet från södra till norra Sverige i enlighet med vad jag anfört ovan.

För att bättre förstå och adressera var det finns brister och överskott av arbetskraft anser jag vidare att det är angeläget med ett tätare samarbete mellan kommuner i södra och norra Sverige. Ett sådant samarbete kan bidra till att skapa effektivare och mer riktade insatser för att möta arbetsmarknadens behov. Jag anser därmed att regeringen bör verka för att skapa bättre samarbete mellan kommuner i enlighet med det anförda.

4. Måttet för självförsörjning, punkt 2 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD)
och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Att regeringen har infört begreppet självförsörjning i statsbudgeten är positivt. Det skapar en möjlighet att mäta hur många i Sverige som faktiskt är självförsörjande, och är något som Sverigedemokraterna länge har varit förespråkare för. Tidigare har främst begrepp som sysselsatt använts för att kunna få en uppfattning om individens förankring på arbetsmarknaden.

Dessvärre har regeringen nöjt sig med en urvattnad version av begreppet självförsörjning genom att bl.a. låta gruppen med olika subventionerade anställningar räknas som självförsörjande. Vi beklagar att även utskottet går på denna linje och inte ser behovet av att ta initiativ till en snävare definition.

Vi anser därmed att regeringen i syfte att kunna mäta faktisk självförsörjning bör ändra definitionen i enlighet med det vi anfört ovan.

5. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling, punkt 3 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Sofia Amloh (S), Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 12 och 22,
bifaller delvis motionerna

2024/25:2055 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 1 och

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 20 och
avslår motionerna

2024/25:2055 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 2 och 3,

2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 10,

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 13 samt

2024/25:3136 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 9.

Ställningstagande

Sverige är mitt uppe i en grön omställning. De senaste åren har blickarna varit vända mot inte minst norra Sverige, där tusentals nya jobb förväntas växa fram till följd av nya företagsetableringar och företagsexpansioner. Utöver det tillkommer en stor mängd jobb som skapas i andra branscher och i den offentliga sektorn när industrier och kommuner växer. Detta skapar i nästa led stora kompetensförsörjningsbehov som i allra högsta grad är en nationell angelägenhet. Att både företag och offentlig sektor får tag i rätt utbildad arbetskraft

är helt avgörande för att Sverige ska kunna behålla ledartröjan i klimat-omställningen.

Liksom utskottet noterar vi bl.a. det pågående myndighetsarbetet gällande arbetsmarknadens kompetensförsörjningsbehov och att ett av målområdena i regeringens strategi för nyindustrialiseringen handlar om ökad kapacitet och flexibilitet i utbildning samt bättre kompetensförsörjning. Till skillnad från utskottet anser vi dock att staten på ett tydligare sätt behöver kliva in och ta ett större ansvar för att bidra till att hantera de utmaningar som ligger framför oss. Vi anser därför att regeringen bör ta fram en nationell plan i syfte att bättre överblicka, kartlägga och samordna arbetet för att få en bättre fungerande kompetensförsörjning.

Vidare noterar vi i likhet med utskottet att artificiell intelligens är på väg att förändra hur vi arbetar och vilka yrken som kommer att vara relevanta i framtiden. Det är upp till politiken att se till att fördelarna med denna teknik utnyttjas på ett rättvist och hållbart sätt och att eventuella negativa effekter mildras. Till skillnad från utskottet har vi dock inte full tillit till regeringens agerande på området. Vi anser att regeringen ytterligare bör verka för att ta till vara möjligheterna med artificiell intelligens på arbetsmarknaden.

När det gäller förslaget om ett samhällsuppdrag till Lernia AB kan vi konstatera att regeringen nyligen beslutat att sälja bolaget. Vi beklagar detta beslut och menar att staten i stället borde ha använt sitt ägande aktivt och beslutat om ett samhällsuppdrag till bolaget inriktat på insatser för att motverka kompetensbristen i den gröna industrin. Vi står naturligtvis bakom förslaget i motionen, men med hänvisning till de ändrade omständigheterna saknar det nu mening att reservera sig till förmån för förslaget om ett samhällsuppdrag till Lernia.

6. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling, punkt 3 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2055 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 1 och

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 20,

bifaller delvis motion

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 22 och

avslår motionerna

2024/25:2055 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 2 och 3,

2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 10,

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 13,
2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 12 och
2024/25:3136 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 9.

Ställningstagande

Efterfrågan av viss kompetens förändras och utvecklas över tid. Det är högst troligt att framtidens arbete med artificiell intelligens kommer att medföra ett kontinuerligt lärandebehov och krav på flexibilitet. Utvecklingen kan komma att ställa nya krav på tillgången till olika former av utbildnings- eller träningsmöjligheter under arbetslivet och påverka det befintliga utbildningssystemet och arbetsmarknaden. Arbetstagare måste vara beredda att anpassa sig till förändringar på arbetsmarknaden genom att förvärva nya färdigheter och kompetenser som är relevanta för det moderna arbetslivet. Det är upp till politiken att se till att fördelarna med artificiell intelligens utnyttjas på ett rättvist och hållbart sätt, och att eventuella negativa effekter mildras. Till skillnad från utskottet har jag dock inte full tillit till regeringens agerande på området.

Jag anser därmed att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att kartlägga behov och förutsättningar för framtidens utbildning, arbete och ett lärande arbetsliv.

7. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling, punkt 3 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 13 samt avslår motionerna

2024/25:2055 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1–3,

2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 10,

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 20,

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 12 och 22 samt

2024/25:3136 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 9.

Ställningstagande

Den tekniska och strukturella förändring som sker på arbetsmarknaden innebär att många kan behöva utveckla sina färdigheter och anpassa sig till nya krav. Genom att erbjuda fler och bättre utbildningsmöjligheter kan vi stödja

anställda i att möta förändringarna på arbetsmarknaden. Detta ökar individens värde på arbetsmarknaden och stärker företagens konkurrenskraft och förmåga att anpassa sig till förändringar, vilket bidrar till en stabilare och mer utvecklingsbar ekonomi.

Ett sätt att skapa en mer inkluderande och effektiv omställningsprocess, särskilt för personer med svag förankring på arbetsmarknaden som inte omfattas av omställningsstudiestödet, vore att utöka omställningsstödet till att utöver rådgivning inkludera utbildning. Det är viktigt att erbjuda utbildning som ett komplement till rådgivning för att ge individerna de verktyg som de behöver för att verkligen kunna förändra sin yrkeskarriär. Jag anser därmed att regeringen bör verka för att bredda omställningsstödet i enlighet med vad jag anför ovan.

Därtill menar jag att det är viktigt att stimulera företag att prioritera kompetensutveckling som en del av sin långsiktiga strategi. Att erbjuda ekonomiska incitament till företag i bristsektorer för att investera i kompetensutveckling av sina anställda är en viktig åtgärd för att stärka kompetensförsörjningen. Detta är särskilt relevant i regioner med hög arbetslöshet, där investeringar i utbildning och utveckling kan bidra till att skapa fler jobb och öka den ekonomiska aktiviteten. Jag anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för en starkt kompetensförsörjning för anställda i enlighet med vad jag anför ovan.

När det gäller frågan om en fungerande kompetensförsörjning anser jag vidare att en nationell samordnare för kompetensförsörjningsfrågor bör inrättas. Jag hänvisar i denna del till Miljöpartiets budgetförslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv som utskottet behandlade i betänkande 2024/25:AU2.

8. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (S, MP)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Sofia Amloh (S), Adrian Magnusson (S), Jonathan Svensson (S) och Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 5 och 7–9,
bifaller delvis motion

2024/25:758 av Heléne Björklund (S) och
avslår motionerna

2024/25:364 av Martin Westmont (SD),

2024/25:2046 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Ludvig Ceimertz
(båda M) och

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Arbetsförmedlingens uppdrag är att se till att den aktiva arbetsmarknadspolitik finns och fungerar i hela landet. Oavsett var i landet man bor måste Arbetsförmedlingen, antingen genom egna kontor, medverkan på servicekontor eller i samverkan med kommuner, finnas där för att stötta och stödja den som behöver ett arbete. Arbetsförmedlingens fysiska närvaro är också en förutsättning i upprätthållandet av ändamålsenliga arbetsgivarkontakter och samverkan med kommunerna.

Under den föregående socialdemokratiska regeringen fick Arbetsförmedlingen i uppdrag att förstärka sin närvaro i områden med socioekonomiska utmaningar där människor gått länge utan jobb. Denna ambition menar vi bör ligga fast så att Arbetsförmedlingen i samverkan med kommuner och den idéburna sektorn kan se till att fler tar sig vidare till jobb och egen försörjning.

Till skillnad från utskottet anser vi att regeringen inte gör tillräckligt för att se till att arbetssökande runt om i landet har tillgång till Arbetsförmedlingen. Vi anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att se till att Arbetsförmedlingen har förutsättningar att ha en god fysisk närvaro i hela landet och ge myndigheten i fortsatt uppdrag att stärka sin närvaro i områden med socioekonomiska utmaningar.

Vad gäller vägen framåt ställer vi oss vidare kritiska till att upprätthålla höga nivåer av anvisningar till privata matchningsföretag. Privata aktörer kan även framgent vara ett komplement, men på ett principiellt plan anser vi att en betydande del av arbetsförmedlandet bör återgå till att bedrivas i Arbetsförmedlingens egen regi, med större fokus på rustande insatser. Våra överväganden i denna fråga handlar till stor del om att slå vakt om skattebetalarnas pengar. Vi anser därmed att regeringen bör minska anvisningsvolymerna till privata matchningstjänster och utan dröjsmål tillsätta en utredning i syfte att utvärdera valfrihetssystemets resultat och effekter i förhållande till den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

9. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2024/25:364 av Martin Westmont (SD),
2024/25:758 av Heléne Björklund (S),
2024/25:2046 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Ludvig Ceimertz
(båda M) och
2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 5 och 7–9.

Ställningstagande

Genom januariavtalet drev Centerpartiet igenom och påbörjade arbetet med att reformera Arbetsförmedlingen med målsättningen att fristående jobbförmedlare helt skulle ta över matchningen. Nu finns ett system på plats där fristående aktörer snabbt kan förmedla jobb till arbetssökande eller lägga upp en plan för studier. Det är dock många steg kvar innan reformen är klar, inte minst när det gäller att fokusera resurser och incitament till dem som står längst ifrån arbetsmarknaden.

Dessvärre har regeringen nyligen gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att, till viss del, återta ansvaret för matchningen. Det är en mycket oroande utveckling och riskerar att få stora negativa konsekvenser. Vad regeringen i stället borde göra är att renodla uppdelningen så att Arbetsförmedlingen står för den övergripande myndighetsutövningen medan de fristående företagen har hand om det praktiska matchningsarbetet. Till skillnad från utskottet anser jag därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa och fullfölja den påbörjade reformeringen av Arbetsförmedlingen.

För en effektiv och fungerande arbetsmarknadspolitik krävs det vidare att Arbetsförmedlingens lokala närvaro återupprättas och säkerställs, det gäller inte minst på mindre orter. Detta behövs för att de arbetslösa ska anvisas till rätt insatser, hos t.ex. fristående förmedlare eller kommunen, och för att den samverkan som sker mellan bl.a. kommunerna och Arbetsförmedlingen ska fungera. Jag anser därför att regeringen bör säkerställa Arbetsförmedlingens lokala närvaro i enlighet med ovanstående.

10. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Sofia Amløh (S), Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 2, 3, 10, 11 och 66–68,
bifaller delvis motion

2024/25:353 av Johan Andersson (S) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2024/25:1906 av Isabell Mixter m.fl. (V) yrkande 14,

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 4 och 6 samt

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Den svenska modellen utgör själva navet i organiseringen av Sveriges arbetsmarknad. Parternas traditionellt kompromissinriktade arbete har under många år lagt grunden för goda reallöneökningar och unikt få konflikt dagar. Att värna denna ordning är av högsta prioritet för oss socialdemokrater. Vi ser därför med stor oro på regeringens agerande de gångna åren, bl.a. gäller det den svaga hanteringen av omställningsstudiestödet och fördröjandet av etableringsjobben.

Målet om full sysselsättning förutsätter en aktiv arbetsmarknadspolitik som är utformad efter målsättningen att alla som kan jobba ska jobba. Arbetsökande har olika behov, och därför behöver det finnas en bred uppsättning arbetsmarknadspolitiska verktyg som kan användas utifrån den specifika individens förutsättningar. Vi vill samtidigt understryka att det svenska samhällskontraktet inte enbart ska innehålla rättigheter. I kombination med ett starkt stöd ska den aktiva arbetsmarknadspolitiken även innefatta tydliga krav och förväntningar på den som söker arbete.

Arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken går hand i hand; det behövs mer utbildning i arbetsmarknadspolitiken och vice versa. De relativt korta yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningarna är en viktig del av utbildningsfloran. Vi menar att fler personer bör delta i dessa och det är angeläget att styra mot ett mer jämställt utbud av dessa utbildningar. Utbildningarna ges i dag i stor utsträckning inom traditionellt mansdominerade yrken såsom bygg och transport, medan kvinnor allt oftare får vända sig till det reguljära utbildningssystemet.

För den som har en svagare ställning på arbetsmarknaden kan vidare en subventionerad anställning vara en bra insats för att skapa varaktig sysselsättning. Det är dock angeläget att ytterligare åtgärder vidtas för att komma till rätta med fusk i inom de subventionerade anställningarna. Vi har länge varnat för risken att oseriösa och kriminella företag drar nytta av de här systemen, vilket leder till ett omfattande slöseri med skattepengar och snedvridning av hela branscher som riskerar att slå ut seriösa företag. I förlängningen skadar det tilltron till arbetsmarknadspolitiken. Varje förlösad skattekrona är en stöld från folket, och läckaget inom systemet med subventionerade anställningar måste få ett slut.

Med det ovan anförda anser vi att regeringen bör vidta följande åtgärder:

- Tydligare värna och slå vakt om den svenska modellen.
- Bedriva en aktiv arbetsmarknadspolitik som både erbjuder stöd och ställer krav på den arbetssökande.

- Dubblera antalet deltagare till arbetsmarknadsutbildningar.
- Inrikta styrningen av arbetsmarknadsutbildningarna mot ett mer jämställt utbud.
- Stoppa fusket när det gäller användningen av de subventionerade anställningarna.
- Införa att krav på kollektivavtal ska omfatta alla arbetsgivare som anställer arbetstagare inom ramen för de olika subventionerade anställningarna.
- Införa att beslut om nystartsjobb ska föregås av en arbetsmarknadsprövning.

I sammanhanget vill vi avslutningsvis uppmärksamma ett par förslag i Socialdemokraternas budgetförslag för 2025 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, som utskottet behandlade i betänkande 2024/25:AU2. De gäller att extratjänsterna bör återinföras, liksom det statliga stödet för fackligt samråd och att nya beslut om nystartsjobb bör pausas till dess att kontrollmekanismer finns på plats.

11. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1906 av Isabell Mixter m.fl. (V) yrkande 14 och
avslår motionerna

2024/25:353 av Johan Andersson (S) yrkandena 1 och 2,

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 4 och 6,

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 4 och 5 samt

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 2, 3, 10, 11 och 66–68.

Ställningstagande

Ett betydande antal människor som har utförsäkrats uppbär i dag försörjningsstöd. Skälet till detta är att de saknar tillräcklig arbetsförmåga för att försörja sig genom arbete men i strid med läkarintyg har bedömts vara arbetsföra av Försäkringskassan. Dessa individer löper stor risk att inte få nödvändigt stöd för att kunna återgå till arbete eftersom ansvarsfördelningen mellan socialtjänsten och Försäkringskassan riskerar att leda till att dessa individers behov inte identifieras.

Det är visserligen bra att Arbetsförmedlingen har fått tydliga uppdrag inriktade på att ta till vara sjukskrivnas förvärvsförmåga, men till skillnad från

utskottet menar jag att betydligt mer måste göras för de individer som har utförsäkrats. Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över hur de individer som har medicinska begränsningar, saknar sjukpenninggrundande inkomst och uppbär försörjningsstöd kan få stöd för att kunna återgå till eller få arbete.

I sammanhanget vill jag avslutningsvis uppmärksamma Vänsterpartiets budgetförslag för 2025 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, som utskottet behandlade i betänkande 2024/25:AU2. I vår budget gör vi kraftfulla satsningar inom arbetsmarknadspolitiken, inte minst för att ge fler arbetslösa möjligheten att delta i arbetsmarknadsutbildning. Vi föreslår även en satsning på en ny arbetsmarknadspolitisk insats riktad till arbetslösa inom bygg och anläggning, s.k. Sverigejobb. Vi föreslår även en höjning och indexering av lönetaken för subventionerade anställningar.

12. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 4 och 5 samt avslår motionerna

2024/25:353 av Johan Andersson (S) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1906 av Isabell Mixter m.fl. (V) yrkande 14,

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 4 och 6 samt

2024/25:3070 av Ardan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 2, 3, 10, 11 och 66–68.

Ställningstagande

Vägen in på arbetsmarknaden behöver förstärkas genom att fler får chansen till ett jobb utan utbildningskrav. Jag anser därför att regeringen bör se över möjligheten att utvidga etableringsjobben till företag utan kollektivavtal och till bemanningsföretag, på ett sätt som gör att fördelarna i etableringsjobben inte går förlorade.

Jag konstaterar vidare att staten trots flera reformer har en bred flora av anställningsstöd, varav flera i utvärderingar visat sig mycket ineffektiva. För att effektivisera systemet bör antalet stödformer minska och reglerna för de individuella stödformerna förenklas. Fokus ska ligga på att utveckla nystartsjobben som har visat sig vara den effektivaste formen av stöd. Nystartsjobben bör ersätta andra mindre effektiva stöd, med undantag för de stöd som berör

personer med funktionsvariation. På sikt bör andelen anställningar med subventionerade medel minska.

Jag anser därmed att regeringen bör se över möjligheten att effektivisera dagens olika anställningsstöd i enlighet med vad som anförs ovan.

13. Insatser för unga, punkt 6 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Sofia Amløh (S), Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 19 och 20 samt avslår motionerna

2024/25:2297 av Aida Birinxhiku m.fl. (S) och

2024/25:2768 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är det i dag omkring 130 000 unga som varken arbetar eller studerar. Det här är en grupp individer som löper stor risk att fastna i långvarigt utanförskap och därför måste ges extra fokus. De unga som inte har fullföljt sin gymnasieutbildning bör i första hand uppmuntras till att fullfölja denna. Samtidigt menar vi att utbildningskontrakten bör återinföras samt att det bör införas en borte gräns för hur länge unga vuxna får vara arbetslösa innan någon form av insats genomförs. Utbildningskontrakten bör även omfatta unga med funktionsnedsättning.

Med det anförda anser vi till skillnad från utskottet att regeringen bör återinföra insatserna utbildningskontrakt och 90-dagarsgarantin för att förbättra ungas etablering på arbetsmarknaden.

När det gäller insatser för unga anser vi vidare att det behövs kraftfulla satsningar på åtgärder för att fånga upp unga på glid. Inom ramen för arbetsmarknadspolitiken krävs åtgärder och resurser för att styra unga i riskzonen mot arbete och självförsörjning, och bort från destruktiva miljöer där de riskerar att bli en fara för sig själva och andra. Vi hänvisar i denna del till Socialdemokraternas budgetförslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv som utskottet behandlade i betänkande 2024/25:AU2.

14. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 8 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Sofia Amloh (S), Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 14 och avslår motionerna

2024/25:273 av Camilla Rinaldo Miller och Dan Hovskär (båda KD),

2024/25:706 av Daniel Persson (SD),

2024/25:1688 av Hans Ekström (S),

2024/25:2120 av Lars Beckman (M) och

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 7, 10 och 14.

Ställningstagande

Vår utgångspunkt är att varje människa är en tillgång vars erfarenheter och kunskaper bör tas till vara. Vi menar att det behövs ett starkare och mer individanpassat stöd för att människor med svag ställning på arbetsmarknaden ska komma i arbete eller utbildning. Detta gäller inte minst personer med olika funktionsnedsättningar. Ingen ska behöva riskera att hamna mellan några stolar under resans gång. Till skillnad från utskottet anser vi att regeringen inte gör tillräckligt för att denna grupp ska få den hjälp som den har rätt till.

Vi anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får snabbt, effektivt och individanpassat stöd för att komma i arbete eller utbildning.

15. Samhall, punkt 9 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Sofia Amloh (S), Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 15–18,

bifaller delvis motion

2024/25:770 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S) och avslår motionerna

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 11 och 12 samt

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Samhall spelar en viktig roll i att främja social inkludering och mångfald på arbetsmarknaden och i samhället som helhet. I stora delar är Samhalls verksamhet bra och bör värnas. Vi noterar samtidigt den kritik som framförts i olika sammanhang om att Samhall har låtit affärsperspektivet väga för tungt på bekostnad av det mänskliga perspektivet. Affärsmässigheten är en central aspekt i alla former av företagsverksamhet, men när det gäller Samhall är det tydligt att ett större fokus måste läggas på att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten för de anställda.

Liksom utskottet välkomnar vi naturligtvis den utredning om Samhall som regeringen har tillsatt och ser fram emot att inom kort ta del av utredningens överväganden och förslag. När det gäller den fortsatta utvecklingen av Samhall menar vi dock att utskottet och regeringen inte tillräckligt uppmärksammar vissa delar av verksamheten.

Vi anser därför att regeringen bör vidta följande åtgärder:

- Verka för att Samhall i större utsträckning tar hänsyn till arbetstagares individuella förutsättningar.
- Verka för ett bättre informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Samhall.
- Tillsätta en utredning i syfte att se över huruvida Samhall har en ändamålsenlig organisationsform.
- Se över utformningen av merkostnadsersättningen i syfte att göra den flexiblere och därmed ge bättre förutsättningar att möta varje arbetstagares individuella behov.

16. Samhall, punkt 9 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 12 och

avslår motionerna

2024/25:770 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S),

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 11,

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 3 och

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 15–18.

Ställningstagande

Det stora antalet arbetsplatsolyckor på Samhall är alarmerande. Enligt lag är alla arbetsgivare i Sverige skyldiga att anmäla arbetsolyckor som deras anställda råkar ut för till Försäkringskassan, men en granskning har visat att hundratals arbetsolyckor på statliga Samhall inte anmälts. Det är fullständigt oacceptabelt att detta kunnat ske och det är extra allvarligt när det drabbar en redan utsatt grupp. Till skillnad från utskottet anser vi att situationen kräver kraftfullare agerande från regeringens sida. Vi anser därmed att regeringen bör följa upp och vidta åtgärder för att säkerställa att Samhall har de rutiner och verktyg som krävs för att anmäla arbetsolyckor.

17. Samhall, punkt 9 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 3 och

avslår motionerna

2024/25:770 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S),

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 11 och 12 samt

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 15–18.

Ställningstagande

Arbetsmarknadsinsatser, oavsett för vilka de är ämnade, måste leverera goda resultat för målgruppen och får inte heller leda till osund konkurrens. Samhalls uppdrag att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga är en viktig uppgift som måste fullgöras på rätt sätt.

Centerpartiet har under en längre tid drivit på för att en översyn ska göras för att säkerställa att Samhall driver en effektiv funktionshinderspolitik som är ändamålsenlig för den målgrupp som ligger inom grunduppdraget. Jag välkomnar därför den pågående utredningen och ser fram emot att inom kort ta del av dess överväganden och förslag. Ur Centerpartiets perspektiv är det

dock viktigt att Samhall utifrån sina förutsättningar bidrar till ett bra företagsklimat i Sverige. Därför menar jag att en översyn också behöver ta fasta på hur osund konkurrens kan undvikas, samt hur Samhall kan medverka till att utveckla och kompetensförsörja den reguljära arbetsmarknaden. Syftet med Samhall måste vara att genom olika insatser hjälpa människor att växa och utvecklas. Med rätt styrning kan verksamheten erbjuda människor en möjlighet till livsresor och personlig utveckling.

Jag anser därmed att regeringen bör vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa Samhalls fortsatta utveckling i enlighet med vad jag anfört ovan.

18. Arbetsintegrerande sociala företag, punkt 10 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Sofia Amloh (S), Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:921 av Monica Haider och Tomas Eneroth (båda S) och

2024/25:1760 av Hanna Westerén (S).

Ställningstagande

Sociala företag är en viktig del av den svenska arbetsmarknadspolitiken och vi ser med oro på hur förutsättningarna för dessa företag gradvis försämrats. Genom att Arbetsförmedlingen har börjat upphandla arbetet med att få långtidsarbetslösa ut på arbetsmarknaden blir ett stort antal sociala företag utan de tidigare medlen som betalats ut för handledartjänster. Arbetsförmedlingen behöver se de arbetsintegrerande sociala företagen som en viktig resurs att använda i sin verksamhet då vi ser en allt högre arbetslöshet där grupper som lider av exempelvis psykisk ohälsa eller har en funktionsnedsättning har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Att se över nivån på lönebidragen kan vara en viktig del i att skapa mer hållbara villkor för arbetsintegrerande sociala företag. Vi beklagar att utskottet inte ser behovet av konkreta åtgärder för att förbättra villkoren för de arbetsintegrerande sociala företagen.

Vi anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att ge sociala företag långsiktiga och hållbara ekonomiska förutsättningar i enlighet med vad vi anfört ovan.

19. Arbetslöshetsförsäkringen, punkt 11 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Sofia Amloh (S), Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 23 och

avslår motionerna

2024/25:347 av Markus Kallifatides (S) yrkande 1,

2024/25:494 av Mikael Larsson (C),

2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 1 och 8,

2024/25:849 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 3,

2024/25:859 av Jamal El-Haj (-),

2024/25:1200 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 7,

2024/25:1711 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1 och 2,

2024/25:2540 av Boriana Åberg (M) och

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 19.

Ställningstagande

Arbetslöshetsförsäkringen är en viktig omställningsförsäkring vars grundläggande funktion är att se till att den som förlorar jobbet inte också blir fattig. Vid sidan av att vara en trygghet i vardagen motverkar den också att löner pressas nedåt och den spelar en viktig roll i att stabilisera samhällsekonomin i kriser. Vår ambition är att Sverige ska ha en välfärd i absolut världsklass och i detta ingår en stark arbetslöshetsförsäkring.

Regeringen har nu fullföljt sin reformering av arbetslöshetsförsäkringen. Vi socialdemokrater är positiva till övergången från arbetsvillkor till inkomst-villkor, men det finns flera problematiska delar i reformen som vi har starka invändningar emot.

Vi motsätter oss den brantare avtrappningen efter 100 dagars arbetslöshet; den kommer att göra livet tuffare för inte minst många kvinnor i arbetaryrken. Vidare är vi kritiska till att regeringen inte tydligare tar upp jämställdhetsaspekter av ändringarna i arbetslöshetsförsäkringen. Vi ser också med oro på utformningen av den nya alternativregeln, som beräknas ge väldigt låga ersättningar. Det är viktigt att följa upp vilka effekter den här delen av reformen får på sikt. Det är också viktigt att säkerställa att individer som kvalificerar sig via alternativregeln och bedöms vara i behov av arbetsmarknadspolitiska insatser får möjlighet att ta del av dessa när rätten till arbetslöshetsersättning upphör, liksom att dessa individer ges rätt till aktivitetsstöd.

Vi anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad vi anført ovan.

20. Arbetslöshetsförsäkringen, punkt 11 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 1 och 8 samt avslår motionerna

2024/25:347 av Markus Kallifatides (S) yrkande 1,

2024/25:494 av Mikael Larsson (C),

2024/25:849 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 3,

2024/25:859 av Jamal El-Haj (-),

2024/25:1200 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 7,

2024/25:1711 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1 och 2,

2024/25:2540 av Boriana Åberg (M),

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 19 och

2024/25:3070 av Ardan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 23.

Ställningstagande

Det är angeläget att de sociala trygghetssystemen fungerar för hela arbetslivet, och i och med det, för alla olika bolagsformer. Arbetslöshetsförsäkringen omfattar både arbetstagare och företagare. Trots detta finns en del problem för små och medelstora företag när det kommer till att ta del av skyddssystemen vid arbetslöshet. Skyddet för ensamföretagare bör vara mer likt det som anställda har, och jag anser därför att regeringen bör utreda hur ensamföretagare ska kunna få ett skydd som är mer likt det som anställda har vid arbetslöshet.

När det gäller möjligheten till ideellt engagemang menar jag att det finns brister i rådande praxis som har lett till att människor felaktigt nekats ersättning på grund av engagemang i t.ex. det lokala fotbolls- eller byalaget. Jag anser därför att regeringen bör uppdraga åt berörda myndigheter att vidta åtgärder för att säkra möjligheten till ideellt engagemang utan att rätten till arbetslöshetsersättning går förlorad.

Avslutningsvis vill jag invända mot de kraftiga försämringar av arbetslöshetsförsäkringen som träder i kraft till hösten. Vänsterpartiet anser att försäkringen i sin helhet bör ha en helt annan inriktning. Enligt Vänsterpartiet bör bl.a. taket för hela ersättningsperioden höjas och ersättningsnivån bör vara

80 procent av den tidigare lönen under hela ersättningsperioden. Jag hänvisar i denna del till Vänsterpartiets budgetförslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv som utskottet behandlade i betänkande 2024/25:AU2.

21. Arbetslöshetsförsäkringen, punkt 11 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1200 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 7 samt

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 19 och
avslår motionerna

2024/25:347 av Markus Kallifatides (S) yrkande 1,

2024/25:494 av Mikael Larsson (C),

2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 1 och 8,

2024/25:849 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 3,

2024/25:859 av Jamal El-Haj (-),

2024/25:1711 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1 och 2,

2024/25:2540 av Boriana Åberg (M) och

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 23.

Ställningstagande

Det är viktigt att arbetslöshetsförsäkringen fokuserar på omställning, uppmuntrar till rörlighet och underlättar för människor att snabbt byta arbete. Möjligheten att studera med arbetslöshetsersättning på deltid är och ska vara ett undantag. Det är samtidigt av stor vikt att påbörjade studier kan fullföljas och inte hindras i den mån arbetslinjen fortsatt kan upprätthållas. Jag anser därmed att regeringen bör utreda möjligheterna för arbetssökande att, med bibehållen ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, fortsätta sedan tidigare påbörjade deltidsstudier som inte begränsar deras möjligheter att ta ett nytt arbete.

I sammanhanget bör även situationen för gränspendlare i Öresundsregionen uppmärksammas. För personer som pendlar från Sverige till Danmark för arbete måste en avgift betalas till den danska arbetslöshetskassan, en avgift som är högre än den svenska. Vid arbetslöshet övergår dock personen till den svenska försäkringen och får då en lägre ersättning jämfört med det danska systemet. Denna ordning är inte rimlig, och jag anser därför att regeringen bör ta initiativ till en rättvisare modell för betalning till och ersättning från arbetslöshetsförsäkring för gränspendlare.

Avslutningsvis anser jag att arbetslinjen bör ges ännu tydligare prioritet i arbetslöshetsförsäkringen och att takbeloppen därmed bör ändras. Enligt den modell för arbetslöshetsförsäkringen som Centerpartiet förespråkar bör arbetslöshetsersättningen inledningsvis vara relativt hög för att därefter trappas ned i snabbare takt. Jag hänvisar i denna del till Centerpartiets budgetförslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv som utskottet behandlade i betänkande 2024/25:AU2.

Särskilda yttranden

1. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (V)

Ciczie Weidby (V) anför:

Av utgiftsområdesmotion 2024/25:1942 (V) framgår att Vänsterpartiet är starkt kritiskt till den omfattande reformeringen av Arbetsförmedlingen som har inneburit att en stor del av myndighetens verksamhet har privatiserats. Därtill har myndigheten genomgått omfattande nedskärningar med följden att tusentals anställda har sagts upp och ett stort antal lokala kontor har lagts ned.

För att komma till rätta med problemen med Arbetsförmedlingen och stärka bl.a. närvaron och servicen i hela landet föreslog Vänsterpartiet ett kraftigt ökat tillskott till Arbetsförmedlingen för budgetåret 2025. Eftersom utskottet behandlade detta förslag i samband med beredningen av statens budget för 2025 har jag inte möjlighet att i detta ärende reservera mig till förmån för förslaget. Jag står naturligtvis bakom Vänsterpartiets budgetförslag och hänvisar till vårt särskilda yttrande i betänkande 2024/25:AU2.

2. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (SD)

Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Ulf Lindholm (SD) anför:

I kommittémotion 2024/25:2386 (SD) yrkande 4 finns förslag om att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bör tidsbegränsas och i yrkande 6 i samma motion finns förslag om att målgruppen för arbetsmarknadsutbildningar bör bygga på andra parametrar än vad som är fallet i dag.

Vi står naturligtvis bakom dessa förslag, men eftersom det pågår arbete på området avstår vi från att reservera oss till förmån för förslagen. Vi förutsätter att regeringen kommer att genomföra åtgärder med den inriktning som anges i motionen och kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte blir fallet.

3. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (MP)

Camilla Hansén (MP) anför:

Jag anser att arbetsmarknadsutbildning är en arbetsmarknadspolitisk insats som förtjänar att lyftas fram ännu tydligare inom arbetsmarknadspolitiken. Likaså menar jag att det bör göras en satsning på och utveckling av lokala jobbspår för vuxna enligt motsvarande modell som fungerar mycket väl för unga. Jag anser vidare att statsbidraget för samråd med arbetstagar-

organisationer bör återinföras. I Miljöpartiets budgetförslag inom utgiftsområde 14 som finns i kommittémotion 2024/25:3216 tillförs resurser för att kunna åstadkomma nämnda prioriteringar och åtgärder.

Eftersom Miljöpartiets förslag när det gäller arbetsmarknadspolitiska program och insatser behandlades i samband med beredningen av budgetpropositionen för 2025 utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (bet. 2024/25:AU2) har jag inte möjlighet att i detta ärende reservera mig till förmån för förslagen. Jag står dock naturligtvis bakom Miljöpartiets budgetförslag och hänvisar till vårt särskilda yttrande i nämnda betänkande.

4. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 8 (SD)

Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Ulf Lindholm (SD) anför:

I kommittémotion 2024/25:2386 (SD) finns en rad förslag som syftar till att skapa bättre förutsättningar för allas rätt till ett fungerande arbetsliv. I yrkande 7 framhålls betydelsen av att Arbetsförmedlingen har specialistkompetens för att säkerställa stödet till arbetssökande med funktionsnedsättning. Vidare finns förslag om möjligheten att ge rehabiliterande insatser och hjälpmedel till den som drabbas av en funktionsnedsättning samtidigt som den har en anställning (yrkande 10) och förslag om att låta utreda kostnaden för att koppla lönebidragstaket till det index som följer den allmänna löneutvecklingen (yrkande 14).

Vi står naturligtvis bakom dessa förslag, men mot bakgrund av pågående arbete på området och de uppdrag som Arbetsförmedlingen fått i sitt senaste regleringsbrev när det gäller att förbättra förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att komma i arbete avstår vi från att reservera oss till förmån för förslagen. Vi förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen och är beredd att vid behov genomföra åtgärder med den inriktning som anges i motionen. Om så inte blir fallet kommer vi att återkomma till frågorna i andra sammanhang.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:273 av Camilla Rinaldo Miller och Dan Hovskär (båda KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett mer individanpassat arbetsstöd för personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:347 av Markus Kallifatides (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur ersättning från a-kassan ska kunna indexeras i linje med inflationen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:353 av Johan Andersson (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad kontroll av nystartsjobben och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra utformningen av nystartsjobben och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:364 av Martin Westmont (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en lagändring för att möjliggöra för kommuner att verka som leverantörer åt Arbetsförmedlingen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:494 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åldersgräns för a-kassa och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur ensamföretag ska kunna få ett skydd som är mer likt det anställda har vid arbetslöshet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt berörda myndigheter att vidta åtgärder för att säkra möjligheten till ideellt engagemang utan att rätten till a-kassa går förlorad och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:706 av Daniel Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur företag kan få rätt förutsättningar för att anställa personer med en funktionsnedsättning, med målet att det inte ska vara någon skillnad om du har eller inte har en funktionsnedsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:758 av Heléne Björklund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att Arbetsförmedlingen finns tillgänglig i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:770 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med nödvändiga förslag på förändringar gällande Samhall och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:849 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om a-kassa för företagare och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:859 av Jamal El-Haj (-):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta nödvändiga åtgärder för en skälig och rättvis arbetslöshetsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:921 av Monica Haider och Tomas Eneroth (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sociala företag behöver bättre förutsättningar att verka inom ramen för arbetsmarknadspolitiken och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1200 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra jämbördiga regler för gränspendlare vid uppsägning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få till stånd en mer rättvis a-kassa för gränspendlare och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1688 av Hans Ekström (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en höjning av åldersgränsen för lönebidrag och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1711 av Jamal El-Haj (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för en modern och fungerande arbetslöshetsförsäkring för att stärka den svenska modellen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättningsnivåerna bör indexeras och justeras i enlighet med inflationen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1760 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att ideella organisationer och arbetsintegrerande sociala kooperativ får mer hållbara ekonomiska villkor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1906 av Isabell Mixter m.fl. (V):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över hur de individer som har medicinska begränsningar, saknar sjukpenninggrundande inkomst och uppbär försörjningsstöd kan få stöd att kunna återgå i eller få arbete och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1953 av Margareta Cederfelt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för fler personer i arbete efter 60 år och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2046 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Ludvig Ceimertz (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att en fristående instans får överta Arbetsförmedlingens roll kring uppföljning och utvärdering av upphandlade tjänster och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2055 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdrag att kartlägga behov och förutsättningar för framtidens utbildning och ett lärande arbetsliv och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma underlag och avgränsningar för ett löpande datainsamlingsuppdrag, inom ramen för Arbetsmarknadsdepartementets och Klimat- och näringslivsdepartementets områden, till SCB relaterat till organiseringen av arbete i ekonomin, implementeringen av nya teknologier och företags kompetensförsörjning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etablera ett observatorium för nya affärsmodeller som arbetar med att löpande samla in data och bygga kunskap om organiseringen av arbete och framväxten av nya typer av affärsmodeller i ekonomin, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2088 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en försöksverksamhet i Gävleborgs län för en ny arbetsmarknadsreform, s.k. mini-jobs, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2120 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av Arbetsförmedlingens möjligheter till förebyggande arbete för att förhindra sjukskrivning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2210 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga åtgärder för att underlätta arbetskraftens rörlighet mellan regioner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att förstärka det befintliga resestödet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2297 av Aida Birinxhiku m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en bättre arbetsmarknad för unga i Västsverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2386 av Magnus Persson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera definitionen av begreppet självförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en svensk modell för lärlingsanställningar och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en tidsbegränsning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska göra nödvändiga förordningsändringar i syfte att effektivisera Arbetsförmedlingens matchningsarbete och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att Arbetsförmedlingen tillhandahåller specialistkompetens till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ge rehabiliterande insatser och hjälpmedel till anställda som drabbas av en funktionsnedsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att Samhalls vinstkrav utreds inom ramen för den aktuella översynen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att Samhall har de rutiner och verktyg som krävs för att anmäla arbetsolyckor och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att koppla lönebidragstaket till det index som följer den allmänna löneutvecklingen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en aktiv och inkluderande arbetsmarknadspolitik och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2540 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att reformera regelverket för a-kassan så att personer som självmant säger upp sig utan särskild anledning inte ska ha rätt till ersättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2570 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningar avseende en översyn av gällande regelverk och lagar i syfte att förbättra årsrikas villkor på arbetsmarknaden och möjliggöra fortsatt arbete

efter generell pensionsålder för den som så önskar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2619 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett flyttbidrag till den som inom landet vill flytta till ett arbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kompetensförsörjningen för anställda och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda omställningsstödet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa flyttbidrag och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa incitament för arbetskraftsmobilitet från södra till norra Sverige, inklusive ekonomiska stödåtgärder, bostadsbidrag och hjälp med flyttkostnader för arbetssökande, och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samarbete mellan kommuner och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erbjuda ekonomiska incitament till företag i bristsektorer för att investera i kompetensutveckling för deras anställda, särskilt i regioner med hög arbetslöshet, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2768 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ungdomar som hamnar snett i samhället i stället för institutioner och skolor får pröva på arbetslivet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter att ge fler ungdomar utbildning genom att lära sig yrket praktiskt i stället för genom teoretiska studier och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2825 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förbättra för seniorer att kunna fortsätta på arbetsmarknaden även efter den generella pensionsåldern om man så vill, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2948 av Jonny Cato m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att säkerställa reformeringen av Arbetsförmedlingen i enlighet med motionen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att säkerställa Arbetsförmedlingens fortsatta reformering och lokala närvaro i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar som tar fasta på hur osund konkurrens kan undvikas samt hur företaget bättre kan medverka till att utveckla och kompetensförsörja den reguljära arbetsmarknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utvidga införandet av etableringsjobben till företag utan kollektivavtal och till bemanningsföretag, på ett sätt som gör att fördelarna i etableringsjobben inte går förlorade, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att effektivisera dagens olika anställningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för skapande av gigjobb och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna för arbetssökande att fortsätta sedan tidigare påbörjade deltidstudier som inte begränsar deras möjlighet att ta nytt arbete med bibehållen ersättning och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdrag att kartlägga behov och förutsättningar för framtidens utbildning, arbete och ett lärande arbetsliv och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3070 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slå vakt om den svenska modellen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en aktiv arbetsmarknadspolitik som både erbjuder stöd och ställer krav på den arbetssökande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Arbetsförmedlingen förutsättningar att ha god fysisk närvaro i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen ska stärka sin närvaro i områden med socioekonomiska utmaningar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska anvisningsvolymerna till privata matchningstjänster och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn i syfte att utvärdera LOV-systemets resultat och effekter kopplat till den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dubblera antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styra mot ett mer jämställt utbud av arbetsmarknadsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell plan för kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får snabbt, effektivt och individanpassat stöd för att komma i arbete eller utbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Samhall ska ta större hänsyn till arbetstagares individuella förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett bättre informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Samhall och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att se över huruvida Samhall har en ändamålsenlig organisationsform, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utformningen av merkostnadsersättningen och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återinförandet av utbildningskontrakt för unga och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en insats likt den tidigare 90-dagarsgarantin i syfte att bekämpa ungdomsarbetslösheten och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att tillvarata möjligheterna med AI på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetslöshetsförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.

66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa fusket inom de subventionerade anställningarna och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att krav på kollektivavtal ska omfatta alla arbetsgivare som anställer arbetstagare inom ramen för de olika subventionerade anställningarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om nystartsjobb ska föregås av en arbetsmarknadsprövning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3136 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett samhällsuppdrag för Lernia AB och tillkännager detta för regeringen.